

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ
2008-2015.

Ηρακλής Μπουντούρης

Επιβλέπων: Ιωάννης Γεωργόπουλος

Πρέβεζα, Νοέμβριος, 2018

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ – ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ
2008-2015.

Ηρακλής Μπουντούρης

Επιβλέπων: Ιωάννης Γεωργόπουλος

Πρέβεζα, Νοέμβριος, 2018

**ECONOMIC PROGRESS AND RESULTS OF GREEK
PHARMACEUTICAL FOR THE PERIOD 2008-2015.**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, Νοέμβριος, 2018

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Ιωάννης Γεωργόπουλος

2. Μέλος επιτροπής

Ευάγγελος Χύτης

Επίκουρος Καθηγητής

3. Μέλος επιτροπής

Χαρίλαος Ναζάκης

Καθηγητής

© Μπουντούρης Ηρακλής, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις διατάξεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Μπουντούρης, Ηρακλής

Υπογραφή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι επιπτώσεις που επέφερε η χρηματοοικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε από τις Η.Π.Α το 2008 εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και εξακολουθεί να ταλανίζει τις χώρες της Ευρώπης μέχρι σήμερα, είναι σημαντικές και διαφορετικής έντασης από χώρα σε χώρα. Από το 2008 και μετά η Ελληνική Οικονομία εισήλθε στην φάση της βαθιάς ύφεσης με αποτέλεσμα να παγώσουν οι Δημόσιες και Ιδιωτικές επενδύσεις.

Η συγκεκριμένη εργασία διερευνά το κατά πόσο η Οικονομική Κρίση επηρέασε τις Ελληνικές Φαρμακοβιομηχανίες για το χρονικό διάστημα 2008-2015. Τα μέτρα τα οποία λήφθηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις δυστυχώς έπληξαν τον κλάδο εξ αιτίας του γεγονότος ότι το κράτος προσπάθησε να περιορίσει τις δαπάνες στον Κλάδο της Υγείας με τις συνεχόμενες μειώσεις στις τιμές των φαρμάκων, το νέο ελεγχόμενο σύστημα συνταγογράφησης καθώς και συνεχόμενες αναθεωρήσεις για το Rebate-Clawback.

Οι Ελληνικές Φαρμακοβιομηχανίες μέσα σε αυτή την δύσκολη οικονομική κατάσταση προσπάθησαν να διατηρήσουν το μερίδιο αγοράς τους και να εκμεταλλευτούν την ανάπτυξη στην αγορά των γενόσημων φαρμάκων με οργανωμένες και ορθολογικές κινήσεις.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια όπου στο πρώτο γίνεται μια αναφορά στην πολιτική του Φαρμάκου και της Υγείας. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τα Πρωτότυπα και τα Γενόσημα Προϊόντα και στον τρόπο τιμολόγησής τους. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την Οικονομική Κρίση, για τις Κυβερνητικές αποφάσεις που πάρθηκαν και πως επηρεάστηκε ο Κλάδος της Υγείας. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται σύντομη αναφορά στο θεωρητικό υπόβαθρο της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης και τους Αριθμοδείκτες οι οποίοι θα αποτελέσουν βασικό εργαλείο για την μελέτη του κλάδου. Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας πραγματοποιείται Χρηματοοικονομική Ανάλυση του κλάδου με την χρήση συγκεκριμένων Αριθμοδεικτών. Τέλος συνοψίζονται περιληπτικά οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Λέξεις-κλειδιά: Οικονομική Κρίση, Ελληνικές Φαρμακοβιομηχανίες, Χρηματοοικονομική Ανάλυση.

ABSTRACT

The effects brought about by the financial crisis, which began in the US in 2008, spread throughout the world and is still plaguing the countries of Europe today, it is important and different intensity from country to country. Since 2007, the Greek Economy has entered the deep recession phase with a serious consequence of freezing public and private investment.

This diploma study explores how the Economic Crisis influenced the Greek Pharmaceutical Industries for the period 2008-2015. The measures were taken by governments unfortunately hit the industry because the state sought to cut costs in the health sector with the consecutive reductions in drug prices, the new prescription system controlled and continuous revisions for Rebate - Clawback.

The Greek pharmaceutical companies in this difficult economic situation they tried to maintain their market share and take advantage of growth in the market for generic drugs with organized and rational movements.

This diploma consists of five chapters in which the first becomes a reference to the policy of Medication and Health. The second chapter talked about Prototypes and Generic Products and how they were priced. The third chapter talked about the economic crisis, the Government decisions were taken and that the Department of Health was affected. In the fourth chapter discussed the theoretical background of Financial Analysis and the ratios which will be a key tool for the industry study. In the last chapter of the thesis was carried out financial analysis of the industry with the use of specific Ratios and their diagrammatic representation. Finally, we summarize the conclusions that we have made.

Keywords: Economic crisis, Greek Pharmaceuticals, Financial analysis

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT.....	vi
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	vii
Κεφάλαιο 1 ^ο Πολιτική του Φαρμάκου και της Υγείας.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Ορισμός Υγείας.....	1
1.3 Είδη Φαρμάκων.....	2
1.3.1 Φάρμακα Φυτικής Προέλευσης.....	2
1.3.2 Φάρμακα Ζωικής Προέλευσης.....	3
1.3.3 Φάρμακα Χημικής Προέλευσης.....	3
1.4 Κατηγορίες Φαρμάκων με κριτήριο τη συνταγογράφηση.....	3
1.5 Παραγωγή φαρμάκων και διαχείριση ποιότητας.....	4
1.5.1 Διασφάλιση Ποιότητας Φαρμάκων.....	4
1.5.2 Κανόνες ορθής πρακτικής βιομηχανικής παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων (GMPs).....	5
1.5.3 Ποιοτικός έλεγχος.....	6
1.6 Φαρμακευτικοί Οργανισμοί.....	8
1.6.1 Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ).....	8
1.6.2 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΕΑ).....	9
1.6.3 Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.).....	9
1.6.4 Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας (Ι.Φ.Ε.Τ.).....	10
Κεφάλαιο 2 ^ο Φαρμακευτική Νομοθεσία.....	12
2.1 Εισαγωγή.....	12
2.2 Πρωτότυπο Φάρμακο.....	12
2.2.1 Κεντρική Διαδικασία Έγκρισης Πρωτότυπων Φαρμάκων.....	13
2.2.2 Εθνικές Διαδικασίες Έγκρισης Φαρμάκων.....	14

2.2.3Κλινικές Μελέτες Φαρμάκων.....	15
2.2.4 Κατοχύρωση πνευματικής ιδιοκτησίας στη Φαρμακευτική έρευνα – Διπλώματα ευρεσιτεχνίας.....	16
2.3 Γενόσημο Φάρμακο.....	17
2.3.1 Άδεια Κυκλοφορίας γενόσημων φαρμάκων.....	18
2.3.2Μετεγκριτικός έλεγχος γενόσημων φαρμάκων.....	19
2.4 Τιμολόγηση Φαρμάκων.....	20
2.4.1 Τιμολόγηση Φαρμάκων στην Ελλάδα.....	20
2.4.2 Ορισμοί τιμών Φαρμάκων.....	21
Κεφάλαιο 3 ^ο Οικονομική Κρίση.....	22
3.1Εισαγωγή.....	22
3.2 Έννοια της Οικονομικής Κρίσης.....	22
3.3 Χαρακτηριστικά της Οικονομικής Κρίσης.....	23
3.4 Στάδια της Οικονομικής Κρίσης.....	24
3.5 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης.....	25
3.6 Διεθνής Οικονομική Κρίση.....	26
3.7 Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα.....	27
3.8 Κυβερνητικές Αποφάσεις 2008-2015.....	27
3.9 Εφαρμογή των μνημονίων στον τομέα της Υγείας.....	30
3.9.1 Rebate.....	32
3.9.2 Clawback.....	34
Κεφάλαιο 4 ^ο Εργαλεία χρηματοοικονομικής ανάλυσης Κλάδου.....	36
4.1 Εισαγωγή.....	36
4.2 Ορισμός και σκοπός της χρηματοοικονομικής ανάλυσης.....	36
4.3 Χρηματοοικονομικές πληροφορίες και λογιστικές καταστάσεις.....	37
4.4 Διακρίσεις της χρηματοοικονομικής Ανάλυσης.....	40
4.5 Μέθοδοι ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	41

4.5.1 Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους.....	41
4.5.2 Καταστάσεις Τάσης.....	41
4.5.3 Αριθμοδείκτες.....	42
4.6 Συγκεντρωτικός πίνακας Αριθμοδεικτών.....	44
Κεφάλαιο 5 ^ο Κλαδική Μελέτη Φαρμακοβιομηχανιών 2008-2015.....	48
5.1 Εισαγωγή.....	48
5.2 Ο κλάδος της Φαρμακοβιομηχανίας στην Ελλάδα.....	48
5.3 Ανάλυση Κλάδου βάσει Αριθμοδεικτών.....	55
5.3.1 Επίπεδο Ρευστότητας Κλάδου.....	63
5.3.2 Επίπεδο Δραστηριότητας Κλάδου.....	65
5.3.3 Επίπεδο Διάρθρωσης κεφαλαίων και Βιωσιμότητας Κλάδου.....	66
5.3.4 Επίπεδο Αποδοτικότητας Κλάδου.....	71
5.3.5 Κάθετη Ανάλυση κλάδου.....	74
5.3.6 SWOT Ανάλυση κλάδου.....	79
Συμπεράσματα.....	81
Βιβλιογραφία.....	83
ΦΕΚ.....	85
3. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3918/2011. Διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα υγείας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 31/2-3-2011).....	85
4. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 5057/ 2010. Περί τροποποίησης ορισμένων άρθρων του Κεφαλαίου 27 «ΦΑΡΜΑΚΑ» της Α.Δ. 7/09 και 8/09». Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 380/01-04-2010).....	85
5. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 4052/2012. Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες	

διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας» και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α' 41/01-03-2012)..... 85

6. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 4093/2012. Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του Ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α 222/12-11-2012). 85

7. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 1460/2008. Διαδικασία και τρόπος απόδοσης του οφειλόμενου ποσού από τις φαρμακευτικές εταιρείες στους δικαιούχους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στους ασφαλισμένους του δημοσίου (Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου- ΟΠΑΔ) κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 3408/2005 (Α,272). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 1460/Β/24.07.2008)..... 85

8. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3919/2011. Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α' 32/2-3-2011)..... 86

9. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 681/2012. Μηχανισμός αυτόματων επιστροφών (Claw back). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 681/Β/8-3-2012)..... 86

10. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 785/2014. Ρύθμιση θεμάτων τιμολόγησης φαρμάκων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 785/Β/16-01-2014)..... 86

Βιβλιογραφία από Διαδίκτυο 87

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ 89

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ 91

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ 92

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 93

Κεφάλαιο 1^ο

Πολιτική του Φαρμάκου και της Υγείας.

1.1 Εισαγωγή.

Η υγεία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της ύπαρξης και της εξέλιξης του ανθρώπου. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην εθνική και Πολιτική σε σχέση με την Υγεία γενικότερα αλλά και το Φάρμακο ειδικότερα. Συγκεκριμένα θα αναφερθούμε στον ορισμό της Υγείας για τον άνθρωπο, τα είδη και τις κατηγορίες των Φαρμακευτικών Σκευασμάτων καθώς και σε στοιχεία τα οποία αφορούν στον τρόπο παραγωγής του Φαρμάκου και τα βασικότερα τμήματα που δραστηριοποιούνται για την παραγωγή ενός φαρμακευτικού σκευάσματος. Τέλος θα γίνει μια μικρή αναφορά για τους Φαρμακευτικούς Οργανισμούς οι οποίοι είναι αρωγοί στην έγκριση και αξιολόγηση των φαρμακευτικών σκευασμάτων για τον ανθρώπινο οργανισμό.

1.2 Ορισμός Υγείας.

Κατά καιρούς έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί για την έννοια της «Υγείας». Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) ορίζει την Υγεία ως την κατάσταση πλήρους σωματικής, διανοητικής καθώς και κοινωνικής ευημερίας¹. Η αξία του συγκεκριμένου ορισμού εγκρίνεται στην ευρύτητα του καθώς συμπεριλαμβάνει την πνευματική ευτυχία, την υλική ευημερία και την κοινωνική δικαιοσύνη². Για τον Bentham «υγεία είναι η απουσία

¹ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2007, 18 July). In Wikipedia. Ανακτήθηκε στις 18 Ιουλίου 2007, από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82

² Nally, Joseph D. *Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals*. U.S.A.: Taylor & Francis Group, 2006.

κάποιας νόσου» ενώ για τον Parson «η υγεία ορίζεται αναφορικά με την ικανότητα του ατόμου να ανταποκρίνεται στους κοινωνικούς του ρόλους».

Ως θεμελιώδες αγαθό η υγεία παράγεται από τον συνδυασμό εφοδίων που διαθέτουν τα άτομα με τις σημαντικότερες διαστάσεις την μακροζωία και την ποιότητα ζωής. Η ζήτηση για υπηρεσίες υγείας επηρεάζει άμεσα την υγεία του ατόμου καθώς επίσης έχει σημαντική επίδραση στην οικονομική παραγωγικότητα. Άνθρωποι οι οποίοι βρίσκονται σε άσχημη κατάσταση υγείας είναι λιγότερο πιθανό να εργαστούν καθώς και όταν εργάζονται είναι λιγότερο παραγωγικοί. Αντιθέτως άνθρωποι με καλή κατάσταση υγείας έχουν την ευκαιρία ή την δυνατότητα να πετύχουν περισσότερους επιθυμητούς στόχους.

1.3 Είδη Φαρμάκων.

Ως Φάρμακο ορίζουμε την οποιαδήποτε χημική ουσία η οποία εισέρχεται στον ανθρώπινο οργανισμό και επιφέρει μεταβολές οι οποίες οδηγούν σε ανακούφιση ή θεραπεία από ασθένειες του ανθρώπινου οργανισμού και γενικότερα συμβάλει στην αποκατάσταση της υγείας του. Η βασική κατηγοριοποίηση των φαρμάκων (με κριτήριο την προέλευση) είναι:

- Φάρμακα Φυτικής Προέλευσης
- Φάρμακα Ζωικής Προέλευσης
- Φάρμακα Χημικής Προέλευσης

1.3.1 Φάρμακα Φυτικής Προέλευσης.

Ως Φάρμακα Φυτικής Προέλευσης ορίζουμε την οποιαδήποτε ουσία ή χημική ένωση η οποία παράγεται από έναν ζωντανό οργανισμό ο οποίος βρίσκεται στην φύση και έχει μια βιολογική ή φαρμακευτική ιδιότητα. Οι κυριότερες φαρμακευτικές ουσίες φυτικής προέλευσης είναι οι τανίνες, οι γλυκοζίτες, διάφορα πτητικά έλαια κ.α. Τα συγκεκριμένα παρουσιάζουν μια θεραπευτική ιδιότητα και για αυτό το λόγο υφίστανται την μικρότερη επεξεργασία με σκοπό την χρήση της δραστικής ουσίας που περιέχουν.

1.3.2 Φάρμακα Ζωικής Προέλευσης.

Ως Φάρμακα Ζωικής Προέλευσης ορίζουμε τα φάρμακα εκείνα που λαμβάνονται από ζωικούς οργανισμούς. Παραδείγματα φαρμάκων ζωικής προέλευσης είναι η ινσουλίνη, η αδρεναλίνη, ορμόνες όπως η ισταμίνη και πολλά αντιβιοτικά τα οποία παράγονται με την ζύμωση από διάφορους μικροοργανισμούς.

1.3.3 Φάρμακα Χημικής Προέλευσης.

Ως Φάρμακα Χημικής Προέλευσης ορίζουμε όλες τις χημικές ουσίες οι οποίες παράγονται συνθετικά ή ημισυνθετικά μέσα από τις χημικές και τεχνολογικές διαδικασίες της σύγχρονης βιομηχανίας φαρμάκων.

1.4 Κατηγορίες Φαρμάκων με κριτήριο τη συνταγογράφηση.

Με κριτήριο τη συνταγογράφηση τα Φάρμακα χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες οι οποίες είναι:

- τα συνταγογραφούμενα φάρμακα και
- τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα

Τα συνταγογραφούμενα φάρμακα είναι εκείνα που οι επαγγελματίες υγείας (γιατροί) είναι νομικά υποχρεωμένοι να παρέχουν στους ασθενείς με ιατρική συνταγή. Αυτό συμβαίνει διότι η δραστική ουσία η οποία εμπεριέχεται στο τελικό προϊόν μπορεί να καταχραστεί από το άτομο ή να δημιουργηθούν φάρμακα χωρίς την απαραίτητη άδεια, επαρκή εκπαίδευση και γνώση³.

Τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα είναι εκείνα τα οποία δεν απαιτούν ιατρική συνταγή για την χρήση τους και δεν αποζημιώνονται από τα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους⁴. Βασικές κατηγορίες μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων είναι οι παρακάτω:

³Prescription Drug. (2014, 21 December). In Wikipedia. Αναρτήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2014, από https://en.wikipedia.org/wiki/Prescription_drug

⁴ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ - ΜΗΣΥΦΑ (Ημερομηνία ανάκτησης στις 1 Σεπτεμβρίου 2018, από

- Φάρμακα για το κρύωμα (cough-cold)
- Αναλγητικά (Analgesics)
- Φάρμακα για το γαστρεντερικό σύστημα (Digestive)
- Βιταμίνες (Vitamins)
- Φάρμακα για την φροντίδα του Δέρματος (Skin Care)
- Φάρμακα για την φροντίδα των ματιών (EyeCare)

Η πρόσβαση στις παραπάνω κατηγορίες Φαρμάκων γίνεται μέσω των φαρμακοποιών. Σύμφωνα με το ΦΕΚ 284.Β.10.2.2004⁵ στην εκάστοτε τελική συσκευασία προϊόντος θα πρέπει να αναγράφονται όσα καθορίζονται από την φαρμακευτική νομοθεσία, όπως η ένδειξη «δεν απαιτείται ιατρική συνταγή». Επιπλέον τα φάρμακα θα πρέπει να είναι κοινόχρηστα και να προορίζονται για παθήσεις ελαφριάς μορφής, τα συμπτώματα των οποίων να αναγνωρίζονται από τον ίδιο τον ασθενή, ο οποίος θα χρησιμοποιήσει το εκάστοτε σκεύασμα. Επίσης δεν θα πρέπει θέτουν σε κίνδυνο την υγεία του ασθενούς λόγω παρενεργειών και να μην προκαλούν εθισμό. Ακόμα θα πρέπει να κυκλοφορούν σε τουλάχιστον 5 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να έχουν μεγάλο θεραπευτικό εύρος στην συγκεκριμένη δοσολογία και μορφή και να αφορούν το γενικό πληθυσμό (π.χ. Deron).

1.5 Παραγωγή φαρμάκων και διαχείριση ποιότητας.

1.5.1 Διασφάλιση Ποιότητας Φαρμάκων.

Η διασφάλιση ποιότητας είναι το σύνολο των ρυθμίσεων που πραγματοποιούνται με κύριο σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα φαρμακευτικά σκευάσματα πληρούν τα κριτήρια της απαιτούμενης ποιότητας για τον οποιονδήποτε σκοπό τα οποία προορίζονται. Η Διασφάλιση Ποιότητας των φαρμάκων είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται και διατηρείται το επίπεδο υγείας των πολιτών και κατ' επέκταση προάγεται η δημόσια υγεία μίας χώρας. Ουσιαστικά είναι μια επίσημη ένδειξη ότι ακολουθούνται όλες οι διαδικασίες και πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την

<http://www.tovima.gr/files/1/2014/01/27/MISIFA.pdf>

⁵ ΦΕΚ 284/Β/10-02-2004, 2

κυκλοφορία του εκάστοτε φαρμακευτικού σκευάσματος στην αγορά και η πώλησή του στους καταναλωτές⁶.

Για να διασφαλιστεί η ποιότητα του εκάστοτε προϊόντος-φαρμάκου απαιτείται ο έλεγχος όλης της διαδικασίας Τεχνικού Φακέλου Προϊόντος, Παραγωγής, Συσκευασίας και την τελική διάθεσή του στην αγορά. Το σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας για την παραγωγή φαρμάκων πρέπει να διασφαλίζει τα παρακάτω:

- Τα φαρμακευτικά σκευάσματα θα πρέπει να σχεδιάζονται και να αναπτύσσονται σύμφωνα με τα τους κανόνες ορθής πρακτικής παραγωγής Φαρμακευτικών προϊόντων (GMPs)
- Την χρησιμοποίηση των σωστών πρώτων Υλών και υλικών Συσκευασίας.
- Την εκτέλεση όλων των αναγκαίων ελέγχων τόσο κατά την διάρκεια της παραγωγής όσο και των ενδιάμεσων σταδίων καθώς επίσης και έλεγχος για την επιβεβαίωση της αξιοπιστίας.
- Το τελικό Φαρμακευτικό Προϊόν έχει παρασκευαστεί σύμφωνα με τις καθορισμένες διαδικασίες της εκάστοτε εταιρείας.
- Έλεγχος για τις εκάστοτε αναγκαίες ρυθμίσεις για να διασφαλιστεί ότι τα φαρμακευτικά προϊόντα αποθηκεύονται, διανέμονται και υπόκεινται στις αναγκαίες ενέργειες ώστε η ποιότητά τους να διατηρείται καθ όλη την διάρκεια του χρόνου ζωής τους.

1.5.2 Κανόνες ορθής πρακτικής βιομηχανικής παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων (GMPs)

Η εφαρμογή των κανόνων ορθής πρακτικής βιομηχανικής παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων εξασφαλίζει ότι τα τελικά προϊόντα παράγονται και ελέγχονται σύμφωνα με τα πρότυπα ποιότητας που αρμόζουν για την εκάστοτε χρήση για την οποία προορίζονται καθώς και όπως απαιτείται από την άδεια κυκλοφορίας του προϊόντος⁷. Ο σκοπός της συγκεκριμένης πρακτικής είναι η διαχείριση και η ελαχιστοποίηση των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν στην βιομηχανία φαρμάκων, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα, η

⁶Αυλωνίτης, Σταμάτης Α. *Στοιχεία ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας*. Αθήνα: ΕκδοτικόςΌμιλοςΙων, 2012.

⁷Nally, Joseph D. *Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals*. U.S.A.: Taylor&FrancisGroup, 2006.

ασφάλεια και η αποτελεσματικότητα των προϊόντων. Η συγκεκριμένη πρακτική δημιουργήθηκε για να εξασφαλίσει σε παγκόσμιο επίπεδο επί το πλείστον αβλαβή φάρμακα. Η κακή ποιότητα των φαρμάκων δεν φέρει μόνο κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου αλλά είναι και μια σπατάλη όχι μόνο από τους καταναλωτές αλλά και από τις εθνικές κυβερνήσεις.

Υπό αυτή την πρακτική όλες οι διαδικασίες προσδιορίζονται με ακρίβεια, ελέγχονται συστηματικά για τυχόν ενδεχόμενους κινδύνους υπό το πρίσμα της επιστημονικής γνώσης εμπειρίας και τα φαρμακευτικά προϊόντα επιδεικνύονται ως συνεπή σύμφωνα με τα πρότυπα ποιότητας⁸. Επιπλέον παρέχονται όλοι οι πόροι και πιο συγκεκριμένα, οι ανθρώπινοι πόροι, οι προϋποθέσεις και οι χώροι, ο τεχνολογικός εξοπλισμός και οι υπηρεσίες, οι διαδικασίες και οι οδηγίες, τα υλικά συσκευασίας, η αποθήκευση των προϊόντων καθώς και η μεταφορά τους. Οι οδηγίες και οι διαδικασίες που ακολουθούνται καταγράφονται με ακρίβεια και διεξάγονται ορθά από το εκπαιδευτικό προσωπικό⁹. Οι συγκεκριμένες καταγραφές πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια της παρασκευής ώστε να φανεί ότι ακολουθούνται όλες οι διαδικασίες, οι οδηγίες και ότι η ποιότητα και η ποσότητα του προϊόντος είναι οι προβλεπόμενες. Αν τυχόν υπάρξουν παρεκκλίσεις καταγράφονται και διερευνώνται ώστε να προσδιοριστούν οι αιτίες και να εφαρμοστούν οι κατάλληλες διορθώσεις. Η σωστή αποθήκευση και διανομή των φαρμακευτικών σκευασμάτων ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο να ελαττωθεί ή να καταστραφεί η ποιότητα του τελικού προϊόντος. Τέλος λαμβάνονται υπόψη τα παράπονα για τα προϊόντα, ανιχνεύονται και διερευνώνται οι αιτίες μόχλευσης της ποιότητας.

Η υιοθέτηση της συγκεκριμένης πρακτικής από τις βιομηχανίες φαρμάκων είναι απαραίτητη, καθώς εξοικονομεί πόρους από την διαδικασία εντοπισμού σφαλμάτων στην Παρασκευή του φαρμακευτικού σκευάσματος σε βάθος χρόνου και ανανεώνει - εκσυγχρονίζει την παραγωγική μονάδα με νέες μεθόδους και τεχνολογίες όπως αναφέρουν οι αρμόδιες Αρχές.

1.5.3 Ποιοτικός έλεγχος.

⁸World Health Organization «GMP Question and Answers», by S. Kopp,

http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/quality_assurance/gmp/en/

⁹Annex 2 WHO good manufacturing practices for pharmaceutical products: main principles, WHO Technical Report Series No. 986, 20,

http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/quality_assurance/TRS986annex2.pdf?ua=1

Η ποιότητα ορίζεται ως το σύνολο των ιδιοτήτων και των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος τα οποία του προσδιορίζουν την δυνατότητα να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του καταναλωτή, σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό τυποποίησης (International Standards Organization, ISO). Συγκεκριμένα ο ποιοτικός έλεγχος είναι το αρμόδιο τμήμα, των κανόνων ορθής παραγωγής, το οποίο σχετίζεται με την δειγματοληψία, τις προδιαγραφές, την οργάνωση, την τεκμηρίωση και τις διαδικασίες αποδέσμευσης με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι εκτελούνται οι αναγκαίες δοκιμές και ότι τα τελικά φαρμακευτικά σκευάσματα δεν διατίθενται προς πώληση έως ότου κριθεί ότι η ποιότητα τους είναι η κατάλληλη.

Το τμήμα του ποιοτικού ελέγχου οφείλει να είναι ανεξάρτητο από το τμήμα της παραγωγής των φαρμακευτικών σκευασμάτων και να διακατέχεται από εμπειρία και γνώσεις. Επιπλέον πρέπει να εφαρμόζει όλες τις διαδικασίες ελέγχου ποιότητας, να έχει πρόσβαση στα τμήματα της παρασκευής των φαρμάκων, να επισημαίνει και να καταγράφει όλα τα υλικά που χρησιμοποιούνται στην Παρασκευή των φαρμάκων και να παρακολουθεί την σταθερότητα των προϊόντων. Επιπλέον είναι υποχρεωμένο να ελέγχει τα μηχανήματα και τον εξοπλισμό και την τήρηση των προδιαγραφών του τελικού προϊόντος καθώς και τον έλεγχο της τελικής συσκευασίας του¹⁰.

Όσον αφορά τις προδιαγραφές των εργαστηρίων στα οποία βρίσκονται τα μηχανήματα και ο εξοπλισμός παρασκευής των φαρμακευτικών σκευασμάτων, απαιτείται να υπάρχει αρκετός χώρος, ώστε να εξαλείφεται η πιθανότητα από τυχόν μολύνσεις και αναμειξίσεις ουσιών. Για το λόγο αυτό, συνίσταται το εργαστήριο ελέγχου είναι διαφορετικό από το χώρο παρασκευής.

Βασική διαδικασία του τμήματος Ποιοτικού Ελέγχου είναι το κομμάτι της δειγματοληψίας. Όσον αφορά την επιλογή του δείγματος, πρέπει να καταγράφονται όλες οι διαδικασίες που αφορούν στην μέθοδο δειγματοληψίας όπως ορίζονται παρακάτω:

- στον χρησιμοποιούμενο εξοπλισμό που χρησιμοποιήθηκε,
- το μέγεθος του δείγματος,
- στις οδηγίες για τηματοποίηση του δείγματος σε Ά ύλες, Έκδοχα και Υλικά Συσκευασίας,

¹⁰ Alexandra Fotiadou, «Διασφάλιση Ποιότητας Φαρμάκων», Ημερομηνία ανάκτησης 5 Σεπτεμβρίου 2018 από <https://sites.google.com/site/diasphalisespoietetaspharmakon/>

- στον τύπο και στις συνθήκες του περιέκτη και στην ταυτοποίηση των περιεκτών,
- σε οποιεσδήποτε προφυλάξεις (δείγματα τα οποία χρειάζονται ψυγείο)
- στις συνθήκες αποθήκευσης (διατήρηση θερμοκρασιών),
- στις οδηγίες για τον καθαρισμό και την αποθήκευση του εξοπλισμού.

Όσον αφορά τους περιέκτες πρέπει να διαθέτουν ετικέτα με το περιεχόμενό τους, τον αριθμό παρτίδας (lot) και την ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η δειγματοληψία.

Η δειγματοληψία πραγματοποιείται τόσο κατά την πρώτη φάση της παραλαβής (Α ύλης, εκδόχου και Υλικού Συσκευασίας) όσο και σε ενδιάμεσο στάδιο κατά την παραγωγική διαδικασία αλλά και στο τέλος της ολοκλήρωσης του προϊόντος.

1.6 Φαρμακευτικοί Οργανισμοί.

1.6.1 Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) ιδρύθηκε το 1945 ως ένα ειδικό τμήμα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για την υγεία και είναι ένας οργανισμός μεταξύ κρατών, ο οποίος ασχολείται με την απόκτηση-διατήρηση και την προαγωγή του ανώτατου επιπέδου της δημόσιας υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συγκεκριμένα αποτελείται από 192 κράτη μέλη τα οποία είναι υποχρεωμένα να αναφέρουν το οποιαδήποτε πρόβλημα υγείας που θα εμφανιστεί στην επικράτειά τους. Διοικείται μέσω της Παγκόσμιας Συνέλευσης για την Υγεία (WHA) η οποία δημοσιεύει αναφορές, αποφάσεις και οδηγίες τόσο με στρατηγικές πολιτικής της Υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και με στρατηγικές στον τομέα των Φαρμάκων¹¹.

¹¹ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2007, 18 July). In Wikipedia. Ανακτήθηκε στις 18 Ιουλίου 2007, από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82

Προσφέρει υπηρεσίες σε παγκόσμιο επίπεδο, ενθαρρύνει ιατρικές έρευνες για νέες μορφές φαρμάκων χορηγώντας υποτροφίες, οργανώνει εργαστήρια καθώς επίσης και πλήθος εκθέσεων και σεμιναρίων για την διασφάλιση της υγείας.

1.6.2 Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΕΑ)

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων ιδρύθηκε το 1995 και ο κύριος σκοπός του είναι η έγκριση και ο έλεγχος των φαρμακευτικών σκευασμάτων που κυκλοφορούν ή πρόκειται να κυκλοφορήσουν στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹².

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων λειτουργεί ως ανεξάρτητο όργανο με ανοιχτό και διαφανή τρόπο και δημοσιεύει αντικειμενικές και ρητές πληροφορίες για τα φαρμακευτικά προϊόντα και τη χρήση τους. Το έργο του οργανισμού είναι χρήσιμο σε ασθενείς, επαγγελματίες υγείας, ακαδημαϊκούς, φαρμακοβιομηχανίες και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στον τομέα της υγείας.

Οι φαρμακοβιομηχανίες υποβάλλουν αίτηση στον οργανισμό για να τους παρασχεθεί η άδεια κυκλοφορίας και να διαθέσουν το παραγόμενο φαρμακευτικό προϊόν στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Ο οργανισμός διευκολύνει την Παρασκευή νέων ασφαλών και αποτελεσματικών φαρμάκων και την πρόσβαση σε αυτά, αξιολογεί τις αιτήσεις που έχουν υποβληθεί για χορήγηση άδειας κυκλοφορίας, ελέγχει την ασφάλεια των φαρμάκων σε όλο τον κύκλο της ζωής τους και παρέχει πληροφορίες στους επαγγελματίες υγείας και τους ασθενείς.

1.6.3 Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.)

Ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ) ιδρύθηκε το έτος 1983 με το Ν. 1316¹³ με μορφή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής

¹² Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), Αναρτήθηκε στις 30/01/2018, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el#%CF%80%CF%8E%CF%82-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF

¹³ ΦΕΚ 74/Α/19-5-2017

Αλληλεγγύης. Σκοπός της ίδρυσης του οργανισμού είναι η προστασία και η προαγωγή της δημόσιας υγείας για την κυκλοφορία φαρμακευτικών προϊόντων ανθρώπινης και κτηνιατρικής χρήσης, τροφίμων ειδικής και συμπληρωματικής διατροφής, βιοκτόνων, ιατρικών βοηθημάτων και καλλυντικών.

Ο Ε.Ο.Φ. σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση αξιολογεί και εγκρίνει νέα προϊόντα που διακρίνονται για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά τους, παρακολουθεί την ποιότητα την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των προϊόντων αυτών, ελέγχει την εκάστοτε παραγωγή, τις κλινικές μελέτες καθώς και την κυκλοφορία των φαρμακευτικών σκευασμάτων στην αγορά με τέτοιο τρόπο ώστε να τηρούνται οι κανόνες ορθής παραγωγής κλινικής, εργαστηριακής πρακτικής και να εφαρμόζεται η νομοθεσία όσον αφορά την διακίνηση την διάθεση και την διαφήμιση τους.

Επιπλέον αναπτύσσει και προωθεί την ιατρική και φαρμακευτική έρευνα, ενημερώνει τους επιστημονικούς φορείς καθώς και το ευρύ κοινό με αντικειμενικές και χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τα φαρμακευτικά προϊόντα της αγοράς με σκοπό την ορθολογική χρήση τους και την αντικειμενική εκτίμηση της φαρμακοοικονομικής διάστασής της¹⁴.

1.6.4 Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας (Ι.Φ.Ε.Τ.)

Το Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας ιδρύθηκε το έτος 1991 μετά από συγχώνευση της τότε Εθνικής Φαρμακοβιομηχανίας (Ε.Φ.) και της Κρατικής Φαρμακαποθήκης (Κ.Φ.)

Σκοπός του (Ι.Φ.Ε.Τ.) είναι η εισαγωγή και διάθεση στην ελληνική αγορά φάρμακα για την δημόσια υγεία και την Κοινωνική Ασφάλιση τα οποία δεν διατίθενται από τις φαρμακευτικές εταιρείες για τον λόγο ότι δεν παρουσιάζουν εμπορικό ενδιαφέρον είτε ακόμα επειδή είναι νέα φάρμακα και δεν έχουν αρχίσει να παράγονται παράγωγα φάρμακα στην Ελλάδα.¹⁵ Τα συγκεκριμένα φαρμακευτικά σκευάσματα εισάγονται από άλλες ευρωπαϊκές χώρες ή από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής με την έγκριση του Ε.Ο.Φ.

¹⁴ Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων, Ημερομηνία ανάκτησης στις 13 Σεπτεμβρίου 2018, από <https://www.eof.gr/web/guest/organization>

¹⁵ Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας – Δραστηριότητες, Ημερομηνία ανάκτησης στις 5 Σεπτεμβρίου 2018, από

Επιπλέον ο Ι.Φ.Ε.Τ παράγει συγκεκριμένα και αναντικατάστατα φάρμακα όπως μεθαδόνη, υδατικά και πόσιμα διαλύματα και δισκία. Ακόμα αναλαμβάνει την διανομή φαρμακευτικών σκευασμάτων εκ μέρους των φαρμακευτικών εταιρειών και πραγματοποιεί ελέγχους ποιότητας και αξιοπιστίας ελληνικών φαρμάκων με συγκεκριμένα πρότυπα (μελέτες βιοϊσοδομίας).

Κεφάλαιο 2^ο

Φαρμακευτική Νομοθεσία.

2.1 Εισαγωγή.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε λόγος για την Πολιτική του Φαρμάκου και της Υγείας. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε ο ορισμός της Υγείας για τον άνθρωπο, τα είδη Φαρμάκων με τις κατηγορίες στις οποίες χωρίζονται, τα βασικότερα τμήματα για την παραγωγή ενός φαρμακευτικού σκευάσματος καθώς επίσης και οι Φαρμακευτικοί Οργανισμοί οι οποίοι είναι αρωγοί στην έγκριση και αξιολόγηση των φαρμακευτικών σκευασμάτων για τον ανθρώπινο οργανισμό.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τις βασικές διαφορές ανάμεσα στα Πρωτότυπα και Γενόσημα Φαρμακευτικά σκευάσματα, τις διαδικασίες έγκρισης τους το πόσο βασικό είναι να διεξάγονται οι κλινικές μελέτες τους, καθώς επίσης θα γίνει αναφορά στον τρόπο Τιμολόγησης τους.

2.2 Πρωτότυπο Φάρμακο.

Το μέλλον στον Φαρμακευτικό κλάδο δεν μπορεί να περιμένει και για αυτόν τον λόγο χιλιάδες επιστήμονες καθημερινά σε όλο τον κόσμο δημιουργούν το αύριο της ίασης εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι ασθενούν και αλλάζουν την ζωή τους. Παράγωγα μίας συνεχούς, χρονοβόρας διαδικασίας η οποία απαιτεί πολύ υψηλές επενδύσεις από τις φαρμακοβιομηχανίες. Τα πρωτότυπα φάρμακα αποτελούν όπλο στην διάθεση των γιατρών για την επιλογή της καταλληλότερης αγωγής προς τους ασθενούς τους.

Συγκεκριμένα η εταιρεία η οποία μετά από πολυετείς εργαστηριακές και κλινικές μελέτες ανακαλύπτει ένα νέο φαρμακευτικό σκεύασμα, καθώς εγκρίνεται μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες, αποκτά το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και η συγκεκριμένη

εταιρεία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα πώλησης του φαρμακευτικού προϊόντος για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Μετά από την λήξη της ισχύος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, και μετά από συγκεκριμένες διαδικασίες έγκρισης, επιτρέπεται η νόμιμη χρήση παραγωγής του ίδιου φαρμάκου και από άλλες φαρμακοβιομηχανίες.

2.2.1 Κεντρική Διαδικασία Έγκρισης Προτύπων Φαρμάκων.

Για τα φαρμακευτικά σκευάσματα των οποίων η παραγωγική διαδικασία πραγματοποιείται με βιοτεχνολογικές μεθόδους καθώς και για τα προϊόντα τα οποία περιέχουν νέες ουσίες οι οποίες ενδείκνυται για το σύνδρομο επίκτητης ανοσοανεπάρκειας, νευροεκφυλιστικές διαταραχές, διαβήτη καθώς και καρκίνο απαιτείται η διεξαγωγή της κεντρικής διαδικασίας έγκρισης από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (EMA). Για όλα τα υπόλοιπα καινοτόμα προϊόντα η διαδικασία πραγματοποιείται μετά από αίτημα της εκάστοτε βιομηχανίας φαρμάκων.

Οι φάσεις της κεντρικής διαδικασίας κατά τις οποίες πραγματοποιείται η έγκριση είναι οι παρακάτω¹⁶:

- **Αρχική Φάση (πριν την κατάθεση)**

Η εκάστοτε φαρμακοβιομηχανία πραγματοποιεί αίτηση πρόσβασης και μέσα σε 2 μήνες η Επιτροπή για Φαρμακευτικά Προϊόντα Ανθρώπινης Χρήσης αποφασίζει αν το φαρμακευτικό σκεύασμα εμπίπτει στις διατάξεις της νομοθεσίας.

- **Έλεγχος εγκυρότητας.**

Στο συγκεκριμένο στάδιο γίνεται ο έλεγχος από τον E.M.E.A προς τον αιτούντα (την εκάστοτε βιομηχανία Φαρμάκων) για την συμμόρφωση του με τις κατευθυντήριες γραμμές καθώς και τον έλεγχο εγκυρότητας.

- **1^η Φάση Αξιολόγησης.**

Στο συγκεκριμένο στάδιο κατατίθενται ξεχωριστές εισηγήσεις από 2 εξειδικευμένους εισηγητές στην επιτροπή CHMP. Η CHMP τότε ελέγχει και αξιολογεί τον φάκελο του προϊόντος την προσωρινή εισήγηση από τους εισηγητές

¹⁶ Nally, Joseph D. *Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals*. U.S.A.: Taylor & Francis Group, 2006.

και συντάσσει κατάλογο Ερωτημάτων προς τον αιτούμενο. Ο αιτούμενος καλείται να απαντήσει αυτά τα ερωτήματα μέσα σε διάστημα 6 μηνών.

ο **2^η Φάση Αξιολόγησης.**

Στο συγκεκριμένο στάδιο συντάσσεται η ενιαία έκθεση Αξιολόγησης, 30 μέρες μετά από τις απαντήσεις του αιτούντα, η οποία αποστέλλεται στα μέλη της CHMP καθώς και στον αιτούντα εφόσον έχουν απαντηθεί τεκμηριωμένα όλα τα ερωτήματα. Στην περίπτωση που δεν έχουν απαντηθεί όλα τα ερωτήματα τότε ο αιτώντας καλείται να απαντήσει σε αυτά και μόλις ολοκληρωθεί αυτό το στάδιο η επιτροπή αποστέλλει την τελική γνωμοδότησή της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από την στιγμή που θα εγκριθεί και από εκείνη μόνο τότε εκδίδεται η άδεια κυκλοφορίας του φαρμακευτικού σκευάσματος.

ο **Μετά την έγκριση του Σκευάσματος.**

Τελευταίο στάδιο και αφού η εταιρεία έχει λάβει την έγκριση της Άδειας Κυκλοφορίας του Φαρμακευτικού Σκευάσματος πρέπει να οριστούν οι διαδικασίες οι οποίες αφορούν στις ανεπιθύμητες ενέργειες του σκευάσματος μέσω του δικτύου της Φαρμακοεπαγρύπνησης.

2.2.2 Εθνικές Διαδικασίες Έγκρισης Φαρμάκων.

Το κάθε κράτος το οποίο ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθεί δικές τις διαδικασίες για την έγκριση των φαρμακευτικών σκευασμάτων τα οποία θα κυκλοφορήσουν εντός της επικράτειας.

Συγκεκριμένα για την Ελλάδα η οποιαδήποτε βιομηχανία φαρμάκων υποβάλει τον αντίστοιχο φάκελο στο τμήμα της Γραμματείας και Διοικητικού Ελέγχου του Ε.Ο.Φ. όπου εκεί πραγματοποιείται έλεγχος για την πληρότητα και την σαφήνεια του φακέλου. Στην συνέχεια αποστέλλεται η αντίστοιχη εισήγηση του Ε.Ο.Φ στο Επιστημονικό Συμβούλιο Εγκρίσεων (Ε.Σ.Ε.) για την Θετική ή Αρνητική εισήγηση του.

Στην περίπτωση της Θετικής εισήγησης του, τότε το Τμήμα Έκδοσης Αδειών εκδίδει την Άδεια Κυκλοφορίας του Φαρμακευτικού Σκευάσματος. Σε περίπτωση

Αρνητικής εισήγησης υπάρχει η δυνατότητα της υποβολής ένστασης στο Δευτεροβάθμιο Επιστημονικό Συμβούλιο¹⁷.

2.2.3 Κλινικές Μελέτες Φαρμάκων.

Οι κλινικές μελέτες είναι ερευνητικές μελέτες, των φαρμακοβιομηχανιών κυρίως για φαρμακευτικά προϊόντα, οι οποίες διεξάγονται σε εθελοντές για να απαντηθούν τα εκάστοτε επιστημονικά ερωτήματα που υπάρχουν για το σκεύασμα και να βρεθεί καλύτερος τρόπος ώστε να διαγνωσθεί, να θεραπευθεί η οποιαδήποτε πάθηση του ανθρώπου. Η οποιαδήποτε κλινική μελέτη διεξάγεται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφασιστεί αν ένα νέο φάρμακο είναι ασφαλές και αποτελεσματικό για τον ανθρώπινο οργανισμό βάση της δραστηριότητάς του.

Οι κλινικές μελέτες οι οποίες αφορούν στην Έρευνα και Ανάπτυξη ενός Φαρμακευτικού Σκευάσματος ακολουθούν συγκεκριμένα βήματα τα οποία ονομάζονται Φάσεις Κλινικών Μελετών. Με τις συγκεκριμένες Φάσεις οι ερευνητές έχουν την δυνατότητα να θέτουν και να απαντούν σε βασικά ερωτήματα με τρόπο ώστε να προκύψουν σε αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα, την ασφάλεια καθώς και την αποτελεσματικότητα του φαρμακευτικού προϊόντος. Τα ερευνητικά δεδομένα τα οποία συλλέγονται από την κάθε Φάση μεμονωμένα και έχουν αποδείξει ότι είναι ασφαλές το φαρμακευτικό σκεύασμα μόνο τότε έχουν την δυνατότητα να προχωρήσουν στην επόμενη Φάση.

Οι κλινικές μελέτες κατατάσσονται σε τέσσερις Φάσεις (Μελέτη Φάσης I,II,III,IV) οι οποίες είναι οι παρακάτω¹⁸:

➤ Μελέτη Φάσης I

Βασικός στόχος της συγκεκριμένης Φάσης είναι οι ερευνητές να εκτιμήσουν την ασφάλεια του φαρμακευτικού σκευάσματος, να συλλέξουν δεδομένα για την

¹⁷ Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων αναφορών πιθανολογούμενων ανεπιθύμητων ενεργειών φαρμάκων, Ημερομηνία ανάκτησης στις 13 Σεπτεμβρίου 2018, από http://www.adrreports.eu/el/medicines_in_EU.html

¹⁸ Nally, Joseph D. *Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals*. U.S.A.: Taylor & Francis Group, 2006.

φαρμακευτική δοσολογία του καθώς επίσης να έχουν μια αρχική εκτίμηση για τις ανεπιθύμητες ενέργειες. Στην συγκεκριμένη φάση γίνεται χορήγηση του φαρμακευτικού σκευάσματος σε έναν μικρό αριθμό εθελοντών οι οποίοι προσδιορίζονται στους 20 έως και 100 άτομα.

➤ **Μελέτη Φάσης II**

Οι μελέτες στην συγκεκριμένη φάση χαρακτηρίζονται ως πιλοτικές και εκτιμάται η ασφάλεια καθώς και η αποτελεσματικότητα του φαρμάκου διότι το Φαρμακευτικό Σκεύασμα χορηγείται σε μια μεγαλύτερη ομάδα εθελοντών ασθενών οι οποίοι προσδιορίζονται στους 100 έως και 300 άτομα.

➤ **Μελέτη Φάσης III**

Η Συγκεκριμένη Φάση είναι το τελευταίο στάδιο για την ολοκληρωμένη αξιολόγηση του νέου φαρμακευτικού σκευάσματος πριν εγκριθεί η Άδεια Κυκλοφορίας του από τον αρμόδιο κρατικό μηχανισμό. Το φαρμακευτικό σκεύασμα χορηγείται σε μεγάλη ομάδα εθελοντών ασθενών οι οποίοι προσδιορίζονται στους 1.000 έως και 3.000 άτομα για να επιβεβαιωθεί η αποτελεσματικότητά του σε σύγκριση με τις υπάρχουσες θεραπείες καθώς και να καταγραφούν οι ανεπιθύμητες ενέργειες και να συλλεχτούν οι αντίστοιχες πληροφορίες οι οποίες θα επιτρέψουν την ασφαλή χρήση του φαρμακευτικού σκευάσματος στην αγορά. Στην περίπτωση που ολοκληρωθεί η Μελέτη Φάσης III και αξιολογηθούν θετικά από τις Εγκριτικές Αρχές τότε λαμβάνουν την απαραίτητη Άδεια Κυκλοφορίας του Προϊόντος στην Αγορά.

➤ **Μελέτη Φάσης IV**

Στην συγκεκριμένη Φάση, τα φαρμακευτικά σκευάσματα έχουν εγκριθεί και έχουν ήδη κυκλοφορήσει στην αγορά. Καταγράφονται και αναφέρονται πρόσθετες πληροφορίες από την χορήγηση του συγκεκριμένου σκευάσματος στους ασθενείς όσο αφορά τα οφέλη καθώς και τις ανεπιθύμητες ενέργειες οι οποίες μπορεί να μην είχαν ανιχνευτεί στις προηγούμενες φάσεις μέσω της Φαρμακοεπαγρύπνησης.

2.2.4 Κατοχύρωση πνευματικής ιδιοκτησίας στη Φαρμακευτική έρευνα – Διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Ως δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή αλλιώς πατέντα στην φαρμακευτική έρευνα ορίζουμε το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, που δίνει στην βιομηχανία φαρμάκων που τον κατέχει, το δικαίωμα χρήσης του για το χρονικό διάστημα των 20 ετών από την στιγμή της αίτησης κατοχύρωσης της δραστικής ουσίας. Ο χρόνος των 20 ετών μπορεί να επεκταθεί για μεμονωμένα φαρμακευτικά σκευάσματα έως και 5 έτη με την έκδοση ενός επιπλέον πιστοποιητικού προστασίας (Supplementary Protection Certificate–SPC)¹⁹.

Η φαρμακευτική εταιρεία η οποία έχει αποκτήσει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας έχει τεράστια οφέλη απέναντι στις ανταγωνίστριες εταιρείες του κλάδου όπως μονοπωλιακή αποκλειστικότητα στην εκμετάλλευση του προϊόντος και αποκλεισμός των ανταγωνιστριών εταιρειών για την παραγωγή του ίδιου φαρμάκου, δυνατότητα διαπραγμάτευσης με μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου για την περαιτέρω ανάπτυξη του προϊόντος και την είσοδό του στην αγορά.

Πολλές βιομηχανίες φαρμάκων που κατέχουν Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας για κάποια πρωτότυπα φάρμακα κάθε 20 χρόνια που πάει να λήξει η πατέντα τους στέλνουν εκ νέου καινούρια αίτηση με την μόνη διαφορά ότι έχουν αλλάξει την χημική διατύπωση των εκδόχων ή μικρό αλλαγές σε χιλιόγραμμα στην σύνθεση του προϊόντος. Με αυτόν τον τρόπο οι βιομηχανίες φαρμάκων δεσμεύουν εκ νέου την πατέντα τους για ακόμα 20 χρόνια. Η συγκεκριμένη τακτική που ακολουθούν οι βιομηχανίες φαρμάκων που παράγουν πρωτότυπα φαρμακευτικά σκευάσματα ονομάζετε "αιεφορία" και έχει στόχο την καθυστέρηση του ανταγωνισμού των γνώσιμων φαρμάκων.

Τα στοιχεία των πρωτότυπων φαρμακευτικών σκευασμάτων δεν αποκαλύπτονται ποτέ σε τρίτους καθώς επίσης δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους ερευνητές των βιομηχανιών των γενόσημων. Οι παραγωγοί γενόσημων φαρμάκων είναι υποχρεωμένοι να ερευνήσουν και να αναπτύξουν την δική τους εκδοχή για το πρωτότυπο φάρμακο, η οποία στην συνέχεια πρέπει να εγκριθεί υπό τις αυστηρές απαιτήσεις της Ε.Ε. οι οποίες ισχύουν και για τα πρωτότυπα φαρμακευτικά σκευάσματα.

2.3 Γενόσημο Φάρμακο.

¹⁹ ΕλληνικόΦάρμακο/Διπλώματα ευρεσιτεχνίας, Ημερομηνία ανάκτησης στις 13 Σεπτεμβρίου 2018, από <https://www.elliniko-farmako.gr/frequently-asked-questions/diplomata-euresitexnias/>

Τα γενόσημα φαρμακευτικά σκευάσματα παράγονται με τρόπο ώστε να είναι το ίδιο ασφαλή, αποτελεσματικά στην θεραπευτική ιδιότητα τους με τα πρωτότυπα φαρμακευτικά σκευάσματα. Περιέχουν την ίδια δραστική ουσία και στην ίδια ποσότητα με την μόνη διαφορά ότι τα έκδοχα στα γενόσημα φάρμακα είναι διαφορετικά. Με τον όρο έκδοχα αναφερόμαστε στα επιμέρους συστατικά ή «αδρανή συστατικά» του φαρμάκου τα οποία δεν επηρεάζουν την θεραπευτική ιδιότητα του σκευάσματος αλλά βοηθάνε για την σύσταση του. Τέτοια είναι διάφοροι χρωματισμοί, κάποια άμυλα, γλυκαντικές ουσίες, αρώματα και ότι αφορά το ΡΗ.

2.3.1 Άδεια Κυκλοφορίας γενόσημων φαρμάκων.

Για το οποιοδήποτε γενόσημο φαρμακευτικό σκεύασμα το οποίο πρόκειται να κυκλοφορήσει στην αγορά θα πρέπει να έχει αποδείξει την ασφάλειά του καθώς και την θεραπευτική του ιδιότητα σε σύγκριση πάντα με το αντίστοιχο πρωτότυπο φαρμακευτικό σκεύασμα. Αυτό επιτυγχάνεται με την μελέτη βιοϊσοδυναμίας η οποία ζητείται από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ) να προσκομίσουν οι αιτούντες για να λάβουν την έγκριση κυκλοφορίας του προϊόντος μετά από έλεγχο στον οποίο θα υποβληθούν. Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκάστοτε φακέλου προϊόντος για να λάβει την έγκριση κυκλοφορίας. Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας εξασφαλίζει με ισχυρά επιστημονικό τρόπο ότι ένα γενόσημο φαρμακευτικό σκεύασμα σε σύγκριση με το αντίστοιχο πρωτότυπο φαρμακευτικό σκεύασμα αν χορηγηθούν στην ίδια συνιστώμενη ημερήσια δόση παρουσιάζουν τα ίδια αποτελέσματα στον ανθρώπινο οργανισμό.

Από την στιγμή που ένα πρωτότυπο φαρμακευτικό σκεύασμα είναι ασφαλές και αποτελεσματικό για τον ανθρώπινο οργανισμό δεν υπάρχει λόγος να γίνουν ξανά κλινικές μελέτες για το γενόσημο φάρμακο. Οι κλινικές μελέτες αντικαθίστανται από την μελέτη βιοϊσοδυναμίας. Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας πραγματοποιείται για να αποδειχθεί ότι οι δύο συνθέσεις μεταξύ του γενόσημου φαρμάκου και του πρωτότυπου δεν παρουσιάζουν ουσιώδεις διαφορές στο εύρος καθώς και στον βαθμό απορρόφησης στον ανθρώπινο οργανισμό. Η μελέτη βιοϊσοδυναμίας πραγματοποιείται με την σύγκριση των ίδιων ακριβώς δόσεων φαρμάκου των δύο προϊόντων σε σταθερές συνθήκες²⁰.

²⁰ Πανελλήνια Ένωση Φαρμακοβιομηχανίας – Βιοϊσοδυναμία, Ημερομηνία ανάκτησης στις 14 Σεπτεμβρίου 2018, από <https://www.pef.gr/farmaka/bioisodynamia/>

Τέλος η αδειοδότηση του εκάστοτε γενόσημου φαρμακευτικού σκευάσματος ολοκληρώνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία που διέπει την εθνική αρχή της κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων η οποία προβλέπει την εξονυχιστική αξιολόγηση των επιστημονικών δεδομένων του φακέλου του προϊόντος για την έγκριση της Άδειας Κυκλοφορίας.

2.3.2 Μετεγκριτικός έλεγχος γενόσημων φαρμάκων.

Μετά από την αδειοδότηση του φαρμακευτικού σκευάσματος ο Ε.Ο.Φ ,στην περίπτωση της Ελλάδας, πραγματοποιεί μετεγκριτικούς ελέγχους για την ποιότητα την αποτελεσματικότητα καθώς και την ασφάλεια του φαρμακευτικού σκευάσματος με τους παρακάτω τρόπους²¹.

➤ Με εργαστηριακούς ελέγχους των δειγμάτων των φαρμακευτικών σκευασμάτων.

Τα συγκεκριμένα δείγματα προέρχονται από προγραμματισμένες δειγματοληψίες οι οποίες προορίζονται για εργαστηριακό έλεγχο βάσει της δραστικής που εμπεριέχεται, είτε από καταγγελίες που έχουν κάνει ασθενείς και νοσοκομεία.

➤ Με αιφνιδιαστικές και τακτικές επιθεωρήσεις.

Ο Ε.Ο.Φ επιθεωρεί τις βιομηχανίες φαρμάκων σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς και στους χώρους διακίνησης των φαρμακευτικών σκευασμάτων για την έκδοση του πιστοποιητικού (GMPCERTIFICATE)²². Μόνο τα εργοστάσια στα οποία έχει χορηγηθεί το Ευρωπαϊκό Πιστοποιητικό Καλής Παραγωγής επιτρέπεται να παράγουν για την Ευρωπαϊκή ένωση καθώς και την χώρα μας.

➤ Μέσω του Συστήματος της Φαρμακοεπαγρύπνησης.

Σύμφωνα με το Σύστημα της Φαρμακοεπαγρύπνησης ο κάτοχος της άδειας κυκλοφορίας του οποιουδήποτε φαρμακευτικού σκευάσματος είναι υποχρεωμένος να

²¹ Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων – Δελτία τύπου προϊόντων ανθρώπινης χρήσης, Ημερομηνία ανάκτησης στις 3 Οκτωβρίου 2018, από http://www.eof.gr/web/guest/home?p_p_id=62_INSTANCE_Cu81&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_62_INSTANCE_Cu81_struts_action=%2Fjournal_articles%2Fview&_62_INSTANCE_Cu81_groupId=12225&_62_INSTANCE_Cu81_articleId=88476&_62_INSTANCE_Cu81_version=1.0

²² European Medicines Agency – Good manufacturing practice, Ημερομηνία ανάκτησης στις 19 Σεπτεμβρίου 2018, από <https://www.ema.europa.eu/human-regulatory/research-development/compliance/good-manufacturing-practice>

παρακολουθεί την ασφάλεια καθώς και την αποτελεσματικότητα των προϊόντων του και να αναφέρει τα εκάστοτε αποτελέσματα στον Ε.Ο.Φ.

Με όλα τα παραπάνω μέτρα τα οποία αφορούν την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια των προϊόντων ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της Δημόσιας Υγείας καθώς και για την σωστή χρήση τους και την τάχιση αναφορά του οποιοδήποτε προβλήματος παρουσιαστεί.

2.4 Τιμολόγηση Φαρμάκων.

Τελευταίο στάδιο, εφόσον το φαρμακευτικό σκεύασμα έχει πάρει την αντίστοιχη έγκριση Κυκλοφορίας από τις αρμόδιες αρχές είναι ο καθορισμός της τιμής του. Συγκεκριμένα η φαρμακευτική εταιρεία καταθέτει τον φάκελο του προϊόντος στην αρμόδια αρχή για τον καθορισμό της τιμής του προϊόντος το οποίο επρόκειτο να κυκλοφορήσει στην αγορά.

2.4.1 Τιμολόγηση Φαρμάκων στην Ελλάδα.

Συγκεκριμένα μέχρι τα μέσα του 2011 αρμόδια αρχή για την έκδοση Δελτίων Τιμών φαρμακευτικών σκευασμάτων που κυκλοφορούν στην Ελληνική Αγορά ήταν η Γενική Γραμματεία Εμπορίου. Στα πλαίσια των συνολικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα της Υγείας αποφασίστηκε στις 22 Φεβρουαρίου του 2011 η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων που αφορούν τα φάρμακα και το σύστημα τιμολόγησης των φαρμάκων υπό την ευθύνη του Υπουργείου Υγείας και κοινωνικής Αλληλεγγύης με τον Ν.3918/11²³.

Η τιμή ενός οποιαδήποτε πρωτότυπου φαρμακευτικού σκευάσματος, κατά την διαδικασία εισαγωγής στην Ελληνική Αγορά, προκύπτει από τον μέσο όρο των τριών χαμηλότερων τιμών του ίδιου φαρμακευτικού προϊόντος, στην ίδια μορφή καθώς και περιεκτικότητα, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάση (ΦΕΚ 380/2010 άρθρο 336)²⁴.

²³ ΦΕΚ Α' 31/2-3-2011

²⁴ ΦΕΚ 380/01-04-2010

Η τιμή ενός οπουδήποτε πρωτότυπου φαρμακευτικού σκευάσματος, μετά την λήξη του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή μετά την λήξη της ισχύος άδειας δραστικής ουσίας, μειώνεται σε ποσοστό τουλάχιστον 20% βάση (ΦΕΚ 380/2010 άρθρο 337)²⁵.

Τέλος η τιμή ενός φαρμακευτικού σκευάσματος όμοιας δραστικής ουσίας και περιεκτικότητας καθορίζεται σε μέγιστο ποσοστό 90% της τιμής πώλησης του αντίστοιχου πρωτότυπου φαρμακευτικού σκευάσματος όπως η τιμή αυτή διαμορφώνεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις μετά από την λήξη της ισχύος του βάσης (ΦΕΚ 380/2010 άρθρο 338)²⁶.

2.4.2 Ορισμοί τιμών Φαρμάκων.

➤ Ανώτατη Χονδρική Τιμή²⁷:

Η Ανώτατη Χονδρική τιμή πώλησης φαρμάκων είναι η τιμή πώλησης προς τα Φαρμακεία όπου στην συγκεκριμένη τιμή συμπεριλαμβάνεται το ποσοστό μικτού κέρδους του φαρμακέμπορου το οποίο υπολογίζεται βάση ποσοστού επί της καθαρής τιμής του παραγωγού.

➤ Ανώτατη Λιανική Τιμή:

Η Ανώτατη Λιανική τιμή πώλησης φαρμάκων είναι η τιμή πώλησης προς τους καταναλωτές-ασθενής από τα φαρμακεία όπου η συγκεκριμένη τιμή καθορίζεται από την χονδρική τιμή, προσπέφτοντας το νομικό κέρδος του φαρμακείου και τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.

➤ Ανώτατη Νοσοκομειακή Τιμή:

Η Ανώτατη Νοσοκομειακή τιμή πώλησης φαρμάκων είναι η τιμή πώλησης από τους Κατόχους Άδειας Κυκλοφορίας φαρμακευτικών σκευασμάτων προς το Δημόσιο, τα Δημόσια Νοσοκομεία, τις μονάδες κοινωνικής Φροντίδας. Η Ανώτατη Νοσοκομειακή Τιμή καθορίζεται βάση την τιμή του εκάστοτε παραγωγού μειωμένη κατά 8,74%

²⁵ ΦΕΚ 380/01-04-2010

²⁶ ΦΕΚ 380/01-04-2010

²⁷ ΦΕΚ 785/Β/16-01-2014

Κεφάλαιο 3^ο

Οικονομική Κρίση.

3.1 Εισαγωγή.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε λόγος για βασικές διαφορές ανάμεσα στα Πρωτότυπα και Γενόσημα Φαρμακευτικά σκευάσματα, αναφέρθηκαν επίσης οι διαδικασίες έγκρισης τους καθώς και το πόσο σημαντικό είναι να διεξάγονται οι κλινικές μελέτες τους για την αξιολόγηση των φαρμακευτικών σκευασμάτων. Τέλος έγινε μια αναφορά στον τρόπο Τιμολόγησης τους.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά για την Οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα θα αναφέρουμε την έννοια της Οικονομικής κρίσης, τα χαρακτηριστικά της, τα στάδια που την διέπουν και τις επιπτώσεις που επιφέρει. Επιπλέον θα γίνει μια μικρή αναφορά στο πως ξεκίνησε η διεθνής Οικονομική κρίση και στο πως επηρεάστηκε και η ελληνική Οικονομία. Τέλος θα γίνει αναφορά στις γενικές κυβερνητικές αποφάσεις οι οποίες πάρθηκαν για να βοηθήσουν την χώρα μας να βρει τον δρόμο της εξόδου από την κρίση καθώς και πιο συγκεκριμένα οι αποφάσεις που πάρθηκαν στον τομέα της Υγείας. Τέλος θα γίνει λόγος για δύο βασικούς όρους του Rebate και του Clawback οι οποίοι ταλανίζουν έως και σήμερα τις ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες.

3.2 Έννοια της Οικονομικής Κρίσης.

Ως οικονομική κρίση ορίζουμε το φαινόμενο κατά το οποίο σε μία οικονομία παρατηρείται μια διαρκής μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και πιο συγκεκριμένα, των μακροοικονομικών μεγεθών της, όπως μείωση της απασχόλησης, του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, των επενδύσεων, των τιμών, κτλ.

Αρκετοί επιστήμονες προσπάθησαν να ορίσουν την οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα, να μην υπάρχει ένας μοναδικός από κοινού ορισμός. Οι Rosenthal et al. (1989)²⁸ όρισαν την οικονομική κρίση ως «μία σοβαρή απειλή της υφιστάμενης δομής, των θεμελιωδών αρχών και κανόνων του κοινωνικού συστήματος, η οποία επιβάλλει τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων εντός περιορισμένου χρονικού περιθωρίου και υπό συνθήκες αβεβαιότητας».

Για τον Sharpe²⁹ η οικονομική κρίση είναι μια περίοδος, κατά την οποία υπάρχει μια πτωτική κίνηση στην αγορά, ενώ για τους Erolet al. (2011)³⁰ «η οικονομική κρίση προκύπτει από τη διατάραξη της οικονομικής ισορροπίας και την εξασθένηση όλων των οικονομικών παραγόντων, εξαιτίας ξαφνικών και απροσδόκητων γεγονότων που εμφανίζονται λόγω τοπικών ή παγκόσμιων αιτιών, όπως τα οικονομικά και διοικητικά προβλήματα, η διαφθορά, η διατάραξη του φορολογικού συστήματος, τα προβλήματα πληρωμής του εξωτερικού χρέους, η αδυναμία εισαγωγής αρκετού εξωτερικού κεφαλαίου, τα προβλήματα ανεργίας ή ακόμα και φυσικές καταστροφές.»

3.3 Χαρακτηριστικά της Οικονομικής Κρίσης.

Στην ιστορία της ανθρωπότητας, δεν είχαν όλες οι οικονομικές κρίσεις που ξέσπασαν κατά καιρούς την ίδια βαρύτητα, την ίδια σοβαρότητα και τον ίδιο βαθμό επιπτώσεων. Παρόλα αυτά, είχαν όλες κάποια κοινά χαρακτηριστικά τα οποία ήταν:

- Έντονο αίσθημα της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας.
- Αύξηση του κινδύνου.
- Μείωση της Οικονομικής Δραστηριότητας και κατά συνέπεια του Α.Ε.Π της κάθε χώρας.
- Μείωση των επενδύσεων τόσο των εγχώριων όσο και των ξένων.
- Μείωση της απασχόλησης.

²⁸ Rosenthal U, C. M. (1989). *Coping With Crises: The Management of Disasters, Riots, and Terrorism*. Charles C Thomas Pub Ltd.

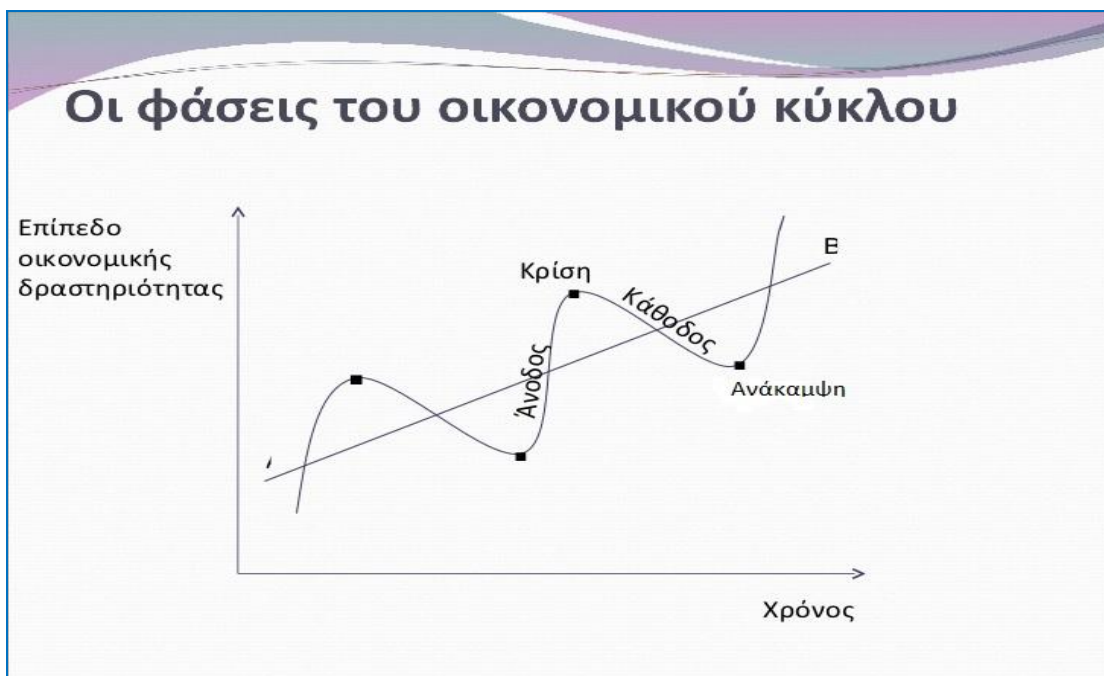
²⁹ Sharpe, W. (1963). *A Simplified Model for Portfolio Analysis*, *Management Science*. Pages 277-293

³⁰ Μ.Κ., Σ. (1998). *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα : Εκδόσεις Έλλην. Pages 16-32

- Συνεχείς μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς και στο πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο.

3.4 Στάδια της Οικονομικής Κρίσης.

Η οικονομική κρίση είναι τμήμα του οικονομικού κύκλου μιας οικονομίας. ο κύκλος αποτελείται από διαστολές που συμβαίνουν περίπου την ίδια χρονική στιγμή σε πολλές οικονομικές δραστηριότητες, και ακολουθείται από παρόμοιες γενικές συστολές και υφέσεις, που οδηγούν στη φάση της ανόδου του επόμενου οικονομικού κύκλου. Αυτή η σειρά των αλλαγών είναι επαναλαμβανόμενη, αλλά όχι περιοδική. Η διάρκεια του οικονομικού κύκλου ποικίλει από περισσότερο του ενός χρόνου, μέχρι δέκα ή δώδεκα χρόνια, και δεν διαιρείται σε μικρότερους κύκλους με παρόμοια χαρακτηριστικά». Ουσιαστικά, ο οικονομικός κύκλος είναι η διαφορά που παρατηρείται στη ζήτηση και την προσφορά. Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει πώς αναπαρίσταται ένας οικονομικός κύκλος:

Εικόνα 1: Φάσεις του Οικονομικού Κύκλου³¹

³¹ Ειρήνη Λαζοπούλου, «Τμήματα Επιχείρησης και Οικονομική Κρίση», Αναρτήθηκε στις 2 Ιουλίου 2011, <https://www.slideshare.net/eirlaz/ss-8183104>

Όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της ανόδου, παρατηρείται αύξηση της κατανάλωσης, της απασχόλησης, του ΑΕΠ, των επενδύσεων, κτλ. Όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της κρίσης, η κατανάλωση έχει αυξηθεί αρκετά, η απασχόληση έχει οδηγήσει σε αύξηση των τιμών, λόγω αύξησης του κόστους παραγωγής, τα επιτόκια αυξάνονται και κατά συνέπεια κάποιες επιχειρήσεις και νοικοκυριά οδηγούνται σε χρεοκοπία, λόγω αδυναμίας πληρωμής. Τη φάση της κρίσης ακολουθεί η φάση της καθόδου ή ύφεσης. Στη φάση αυτή υπάρχει έλλειψη επενδύσεων, αυξημένη ανεργία, μειωμένη παραγωγική δραστηριότητα και εισοδήματα. Η τελευταία φάση είναι αυτή της ανάκαμψης, κατά την οποία οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν νέο προσωπικό, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία και να αυξάνονται τα εισοδήματα³².

Όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της κρίσης, ακολουθεί τα εξής στάδια (σύμφωνα με το Σφακιανάκη³³):

- **«Στάδιο διαμόρφωσης της κατάστασης ή το στάδιο των πρόδρομων συμπτωμάτων (Prodromalcrisisstage)»**, κατά το οποίο εμφανίζονται τα «συμπτώματα» της επερχόμενης κρίσης
- **«Στάδιο εκδήλωσης-κορύφωσης της κρίσης (Acutecrisisstage)»**, κατά το οποίο εκδηλώνονται τα χαρακτηριστικά της οικονομικής κρίσης.
- **«Στάδιο των επιπτώσεων (Chroniccrisisstage)»**, κατά το οποίο γίνονται εμφανείς οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και επηρεάζουν αρνητικά το σύνολο της οικονομίας.
- **«Στάδιο επίλυσης-ομαλοποίησης (Crisisresolutionstage)»**, κατά το οποίο η οικονομία ανακτά ξανά τους κανονικούς ρυθμούς της.

3.5 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης.

Μια οποιαδήποτε οικονομική κρίση, ανεξαρτήτως του μεγέθους της, μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για μια χώρα. Καταστροφικές συνέπειες μπορούμε να θεωρήσουμε τα παρακάτω:

³² Lianos Th, Papavasileiou A, Chatziandreu A. *Principles of Economic Theory*.2010.

³³ Μ.Κ., Σ. (1998). *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα : Εκδόσεις Έλλην.

- Μείωση του Α.Ε.Π μιας χώρας και αύξηση του χρέους της.
- Μείωση των εξαγωγών.
- Μείωση της ρευστότητας καθώς και των διαθέσιμων πόρων.
- Μείωση της παραγωγής των επιχειρήσεων καθώς και του συνολικού τους τζίρου.
- Μείωση παροχής Δανείων από τους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.
- Μείωση της Απασχόλησης με αποτέλεσμα αύξηση της Ανεργίας.
- Χρεοκοπία επιχειρήσεων.
- Μείωση Κατανάλωσης.

3.6 Διεθνής Οικονομική Κρίση.

Από την καρδιά του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού Συστήματος την Αμερική ξεκίνησε η Χρηματοπιστωτική Κρίση.

Η πιο πρόσφατη οικονομική κρίση που βίωσε η ανθρωπότητα είναι αυτή του 2008, που το Σεπτέμβριο εκείνης της χρονιάς κατέρρευσε η αμερικανική εταιρεία Lehman Brothers.³⁴ Η κρίση αυτή πέρασε γρήγορα τα σύνορα των Η.Π.Α. και εξαπλώθηκε και στις υπόλοιπες οικονομίες, αφήνοντας αρνητικές επιπτώσεις που αφορούσαν τα επιτόκια, το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, τις επενδύσεις, την κατανάλωση και την απασχόληση.

Αρχικά, υπήρχαν μεγάλες ανισορροπίες όσον αφορά τις επενδύσεις και τις αποταμιεύσεις και παρατηρήθηκαν υψηλά επίπεδα μόχλευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Δεύτερον, υπήρχε ασύμμετρη πληροφόρηση, με συνέπεια τα πρόσωπα να αναλαμβάνουν υψηλό κίνδυνο, χωρίς να τον αντισταθμίσουν επαρκώς. Τέλος, η απουσία ενός καλώς δομημένου συστήματος εποπτείας μεγάλωσε το πρόβλημα, κι έτσι, ξέσπασε η οικονομική κρίση. Αποτελέσματα όλων αυτών ήταν να αυξηθούν τα ελλείμματα των χωρών και το δημόσιο χρέος τους, οι επιχειρήσεις άρχισαν να απολύουν προσωπικό και η ανεργία αυξήθηκε. Η κρίση πέρασε γρήγορα στις άλλες χώρες του κόσμου, με πρωταγωνίστριες τις χώρες της Ευρωζώνης και δη την Ελλάδα.

³⁴ Άρης Παπαθανασίου, «Lehman Brothers: Δέκα χρόνια από την χρεοκοπία που άλλαξε τον κόσμο», Times of Change, 15 Σεπ. 18, <http://www.thetoc.gr/oikonomia/article/lehman-brothers-deka-xronia-apo-tin-xreokopia-pou-allakse-ton-kosmo>

3.7 Η Οικονομική Κρίση στην Ελλάδα.

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση του 2008 εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και επηρέασε τελικά και την Ελλάδα. Η διεθνής αυτή κρίση δεν είναι άλλοθι για τα τεράστια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και μια συγκεκριμένη προσέγγιση θα ήταν σαφώς αναποτελεσματική. Μάλιστα, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα ήταν τεράστιες.

Η διεθνής οικονομική κρίση ήταν η αφορμή για να έρθουν στην επιφάνεια οι χρόνιες δομικές δυσλειτουργίες της ελληνικής οικονομίας και να αναληφθούν όλοι την υπερχρέωση του ελληνικού δημοσίου καθώς επίσης και την αδυναμία ελέγχου του διογκωμένου χρέους του. Η αξιοπιστία της Ελλάδας στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου κλονίστηκε.

Αξίζει να αναφέρουμε πως ο κύριος λόγος αύξησης του χρέους της ελληνικής οικονομίας ήταν το δημόσιο έλλειμμα το οποίο όμως εξαρτάται άμεσα από την σχέση που υπάρχει μεταξύ εσόδων και δαπανών. Στην Ελλάδα τα μειωμένα έσοδα σε σχέση με τις αυξημένες δαπάνες δημιούργησαν έλλειμμα οδηγώντας τις εκάστοτε κυβερνήσεις σε δανεισμό και στην δημιουργία χρέους.

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. διογκώθηκε σημαντικά και το κράτος αναγκάστηκε να προβεί σε έκτακτες δανειακές εισφορές από τους επίσημους φορείς για να μπορέσει να χρηματοδοτήσει την ελληνική Οικονομία. Η χώρα αναγκάστηκε να προσφύγει στο Δ.Ν.Τ, στην Ε.Κ.Τ, καθώς και στην Ε..Ε για να μπορέσει να αποτρέψει την στάση πληρωμών και αναγκάστηκε να υιοθετήσει ένα φιλόδοξο και συνάμα αυστηρό πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής.

3.8 Κυβερνητικές Αποφάσεις 2008-2015.

Τα μέτρα τα οποία λήφθηκαν τον **Δεκέμβριο του 2009** στηρίχθηκαν σε τρεις βασικούς άξονες προτεραιότητας οι οποίοι είναι:

- Την βελτίωση των δημόσιων οικονομικών

- Την διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών
- Και τέλος το πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων και σταθερότητας.

Στον **πρώτο άξονα** δόθηκε προτεραιότητα για την ανεξαρτητοποίηση της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για την δημιουργία μιας Υπηρεσίας ελέγχου του κρατικού προϋπολογισμού και την φορολογική μεταρρύθμιση. Με αυτόν τον τρόπο ήθελα να πετύχουν μείωση της φοροδιαφυγής, αύξησης της αποτελεσματικότητας των φοροεισπρακτικών μηχανισμών και πάταξη της διαφθοράς.

Στον **δεύτερο άξονα** δόθηκε προτεραιότητα στην διεύρυνση της βάση των εσόδων, ο ορθολογισμός των κρατικών δαπανών, καταπολέμηση της φοροδιαφυγής της κοινωνικής ασφάλισης και τέλος περιορισμός των δημοσίων δαπανών στον τομέα της Υγείας.

Στον **τρίτο και τελευταίο άξονα** δόθηκε προτεραιότητα στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης, των δημοσίων επενδύσεων στην υγεία, στην παιδεία και έρευνας μέσω του επαναπροσδιορισμού των Ευρωπαϊκών και κρατικών κονδυλίων.

Τα μέτρα τα οποία λήφθηκαν τον **Μάρτιο του 2010** από την εκάστοτε Κυβέρνηση για τον περιορισμό των Δαπανών και την άμεση αύξηση των εσόδων είναι τα παρακάτω:

Όσο αφορά το σκέλος των **Δαπανών** νομοθετήθηκαν τα παρακάτω:

- Περικοπή 30% των Δώρων (Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς) στον Δημόσιο Τομέα.
- Περικοπή 12% επιδομάτων και αποζημιώσεων του δημοσίου
- Μείωση 10% της Χρηματοδότησης στα ταμεία Ο.Α.Π – Δ.Ε.Η και Τ.Α.Π - Ο.Τ.Ε
- Περιορισμός 5% του εθνικού σκέλους του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων.

Όσο αφορά το σκέλος των άμεσων **εσόδων** νομοθετήθηκαν τα παρακάτω:

- Αύξηση των συντελεστών Φ.Π.Α. (από 4,5% -> 5%, από 9% -> 10%, από 19% -> 21%)
- Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα, στο αλκοόλ και στα τσιγάρα
- Θέσπιση ειδικού φόρου κατανάλωσης σε είδη πολυτελείας
- Κατάργηση της απαλλαγής του ειδικού φόρου πετρελαίου για την Δ.Ε.Η.

Η αίτηση της Ελληνικής Κυβέρνησης για ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού στήριξης (E.S.M) είχε ως αποτέλεσμα τον **Μάιο του 2010** την λήψη μέτρων τα οποία καθορίστηκαν σε τρεις άξονες

- Δημοσιονομική προσαρμογή.
- Ανταγωνιστικότητα και Ανάπτυξη
- Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.

Στον **τομέα της Δημοσιονομικής προσαρμογής** νομοθετήθηκαν τα παρακάτω:

- Αύξηση του Συντελεστή Φ.Π.Α. (από 10% -> 11%, από 21% -> 23%)
- Περαιτέρω αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης σε τσιγάρα, ποτά και καύσιμα.
- Φορολόγηση των αυθαίρετων κτισμάτων που δεν εμπίπτουν στην άδεια δόμησης.
- Αύξηση του Φόρου Πολυτελείας.
- Περαιτέρω μείωση 8% των επιδομάτων του δημοσίου τομέα.
- Μείωση των υψηλών συντάξεων.

Στον **τομέα της Ανταγωνιστικότητας** έμφαση δόθηκε:

- Απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων και μεταφορών.
- Εξυγίανση του Ο.Σ.Ε
- Απελευθέρωση της ενέργειας.
- Προσπάθεια για προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Τέλος στον **τομέα του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος** νομοθετήθηκε:

- η δημιουργία του ταμείου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας με το ύψος των κεφαλαίων να ανέρχονται στα 10δισ ευρώ καθώς και
- η ενίσχυση της εποπτείας των τραπεζών από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η τότε κυβέρνηση τον **Φεβρουάριο του 2012** ενέκρινε τα νέα μέτρα τα οποία συνοδεύουν το μνημόνιο κατανόησης και αναφέρονται στα παρακάτω:

- Κατάργηση 15χιλ θέσεων εργασίας για το 2012 και αντιστοίχως 150χιλ θέσεις εργασίας έως το τέλος του 2015.
- Μειώσεις δαπανών στους τομείς της Υγείας, της Άμυνας καθώς και λειτουργίας

του κράτους

- Νέες περικοπές συντάξεων και επιδομάτων.
- Μείωση του κατώτατου μισθού στα 586 ευρώ (για άτομα άνω των 25ετών) και αντιστοίχως στα 528 ευρώ (για άτομα κάτω των 25 ετών).
- Άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων.
- Αύξηση 25% στις τιμές των εισιτηρίων στα δημόσια μέσα μεταφοράς.

Μετά από διαπραγμάτευση με την ΤΡΟΙΚΑ στις 5 Νοεμβρίου του 2012 κατατέθηκε το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο ψηφίστηκε στις **7 Νοεμβρίου του 2012** και περιελάμβανε τα παρακάτω μέτρα:

- Αύξηση του χρόνου ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 χρόνια.
- Μειώσεις στα εφάπαξ έως και 83%
- Μειώσεις συντάξεων από 5% έως 15% για ποσά άνω των 1.000 ευρώ.
- Ένταξη των υπαλλήλων των Δ.Ε.Κ.Ο στο ενιαίο μισθολόγιο.
- Αύξηση φόρου αερίου κίνησης στα 23 λεπτά
- Εισαγωγή έκτακτης εισφοράς στα φωτοβολταϊκά.
- Αντίτιμο 25 ευρώ για την εισαγωγή σε νοσοκομείο.

3.9 Εφαρμογή των μνημονίων στον τομέα της Υγείας.

Με την υπογραφή των μνημονίων κατανόησης τον Μάιο του 2010 καθώς και τον Φεβρουάριο του 2012 είχαν ως αποτέλεσμα την εφαρμογή από την ελληνική κυβέρνηση συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων στο σύστημα υγείας μια εκ των οποίων και πιο σημαντική ήταν η ίδρυση του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.) με τον

(Ν.3918/2011) ο οποίος αποτελούσε ένα καθεστώς χρηματοδότησης του Εθνικού Συστήματος Υγείας³⁵.

Η σύσταση και η συγκρότηση του ΕΟΠΥΥ ήταν αποτέλεσμα της ένταξης σε αυτόν, του κλάδου της υγείας ασφαλιστικών ταμείων όπως:

- ο Το ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων - ενιαίο ταμείο ασφάλισης μισθωτών (ΙΚΑ-ΕΤΕΑΜ)
- ο Ο οργανισμός γεωργικών ασφαλίσεων (ΟΓΑ).
- ο Ο οργανισμός Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΟΠΑΔ).
- ο Ο οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)

Η συγκεκριμένη ενέργεια πραγματοποιήθηκε διότι θεωρούσαν ότι η συγκέντρωση της χρηματοδότησης σε έναν φορέα μπορεί να προσδώσει μεγαλύτερη ικανότητα σε αυτόν για την επίτευξη χαμηλότερων τιμών και σαν αποτέλεσμα χαμηλότερων δαπανών από τα μεμονωμένα ταμεία ξεχωριστά.

Τον Φεβρουάριο του 2012 με τους νόμους (Ν.4052/2012³⁶) και (Ν.4093/2012³⁷) οι οποίοι έθεσαν σε εφαρμογή με πιο λεπτομερή τρόπο τις προδιαγραφές λειτουργίας το Εθνικού Συστήματος Υγείας και την αναπροσαρμογή των Φαρμακευτικών Δαπανών.

Συγκεκριμένα όσο αφορά τις τιμές των φαρμάκων η τότε κυβέρνηση δεσμεύτηκε να κάνει αναπροσαρμογή τριμήνου στις τιμές των φαρμάκων που κυκλοφορούν στην Ελληνική Αγορά, με βάση έναν μηχανισμό τιμολόγησης, ο οποίος διαμορφώνεται από το μέσο όρο των τριών χαμηλότερων τιμών των υπό παρακολούθηση φαρμάκων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον προβλέπεται μείωση στο ποσοστό κέρδους των φαρμακείων με στόχο το περιθώριο κέρδους να φτάνει το 15%.

Επιπλέον καθιερώνεται ένας αυτόματος μηχανισμός άμεσης είσπραξης rebate επί του κύκλου των Φαρμακευτικών Βιομηχανιών ο οποίος διασφαλίζει ότι τα όρια του κρατικού προϋπολογισμού δεν υπερβαίνονται από την εξω-νοσοκομειακή φαρμακευτική δαπάνη.

Όσο αφορά την **ηλεκτρονική συνταγογράφηση** λήφθηκαν μέτρα για την βελτίωση της όπως καθιερώθηκαν υποχρεωτικά πρωτόκολλα με στόχο να κατευθύνουν το

³⁵ Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3918/2011. Διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα υγείας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 31/2-3-2011).

³⁶ ΦΕΚ Α' 41/01-03-2012

³⁷ ΦΕΚ Α 222/12-11-2012

ιατρικό προσωπικό ως προς τον τρόπο συνταγογράφησης των φαρμακευτικών σκευασμάτων με σκοπό την διασφάλιση της οικονομικής αποδοτικότητας στην συνταγογράφηση των φαρμάκων και την αποθάρρυνση από την άσκοπη επιλογή και χορήγηση ακριβών φαρμάκων. Επιπλέον καθιερώθηκε η παρακολούθηση της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης και προβλέπεται η οποιαδήποτε λήψη στοιχείων για την αξιολόγηση της πορείας των φαρμακευτικών δαπανών καθώς και του ιατρικού προσωπικού για τυχόν παραβάσεις των οδηγιών.

Όσο για την χρήση των **γενόσημων φαρμάκων** τέθηκε στόχος για βαθμιαία αύξηση του μεριδίου αγοράς των γενόσημων φαρμάκων σε σχέση με τα πρωτότυπα φαρμακευτικά σκευάσματα. Ο συγκεκριμένος στόχος σχεδιάζεται να επιτευχτεί την στιγμή της λήξης της πατέντας του θα διαμορφωθεί η τιμή του γενόσημου φαρμάκου στο 40% της τιμής του πρωτότυπου φαρμάκου (εντός πατέντας) και με την ίδια δραστική ουσία. Επίσης μέσω της υποχρεωτικής συνταγογράφησης από τους αρμόδιους γιατρούς, θεσπίστηκε η συνταγογράφηση βάση την διεθνή επιστημονική ονομασία της δραστικής ουσίας που εμπεριέχεται στο φαρμακευτικό σκεύασμα και όχι βάση την εμπορική του ονομασία στην αγορά. Τέλος τίθεται στόχος για συμμετοχή των γενόσημων φαρμακευτικών σκευασμάτων σε ποσοστό 60% του συνολικού αριθμού φαρμάκων έως το έτος 2013, μέτρα για την διασφάλιση ότι ένα μεγάλο ποσοστό έως 50% των φαρμακευτικών σκευασμάτων στα νοσοκομεία θα είναι γενόσημα σε χαμηλή τιμή σε σχέση με τα πρωτότυπα με βάση την δραστική ουσία την οποία περιέχουν μέσω συμβάσεων οι οποίες προκύπτουν από επιλογή μετά την κατάθεση προσφορών από τις εταιρείες.

3.9.1 Rebate.

Ένας από τους όρους που αναφέρεται συχνά είναι ο όρος rebate, όμως είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι αντιλαμβάνονται την σημασία του. Ως rebate αναφέρεται η θεσμοθετημένη έκπτωση - επιστροφή που είναι υποχρεωμένες οι φαρμακευτικές εταιρείες να πραγματοποιήσουν προς τα Φαρμακεία³⁸ και τους ασφαλιστικούς φορείς, βάση

³⁸ ΦΕΚ Α' 41/01-03-2012

συγκεκριμένης κλίμακας επί των ποσοτήτων που αγοράζουν και καταβάλλεται σε μηνιαία ή σε τριμηνιαία περίοδο³⁹.

Σύμφωνα με το (ΦΕΚ 1460/Β/24.07.2008)⁴⁰, οι φαρμακοβιομηχανίες όφειλαν να αποδώσουν το 4% της καθαρής τιμής των φαρμάκων που παράγουν στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στον Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (Ο.Π.Α.Δ.). Έτσι, η κάθε φαρμακευτική εταιρεία, όφειλε να υπολογίσει και να καταβάλλει το αντίστοιχο ποσό από το σύνολο των πωλήσεων της στο Λογαριασμό Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης (Λ.Β.Κ.Α.).

Το 2011 με τον Ν.3918⁴¹ καθιερώθηκε ποσό επιστροφής ως έκπτωση ύψους 5% επί της νοσοκομειακής τιμής όπως εκείνες ορίζονται από τις εκάστοτε διατάξεις των δημοσίων νοσοκομείων ανεξαρτήτως νομικής μορφής.

Το 2012 μέσω του (ΦΕΚ Α/41/01-03-2012) προστέθηκε επιπλέον ποσοστό 2% για τις περιπτώσεις εκείνες των δραστικών ουσιών οι οποίες υπάρχουν σε φαρμακευτικά σκευάσματα και έχουν συμπεριληφθεί σε μια θεραπευτική κατηγορία στον θετικό κατάλογο τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την συνέχιση της ζωής.

Εκείνη την περίοδο είχε ξεκινήσει η λειτουργία του Ηλεκτρονικού Συστήματος Συνταγογράφησης οπότε η εκάστοτε Φαρμακευτική εταιρεία ή κάτοχος κυκλοφορίας καλείται να καταβάλει ανά τρίμηνο, μια επιπρόσθετη κλιμακούμενη επιστροφή, ανάλογα με το ποσό εκείνο το οποίο υπολογίζεται σύμφωνα με τις συνολικές πωλήσεις ανά φαρμακευτικό σκεύασμα μειωμένες κατά τις πωλήσεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε νοσοκομεία καθώς και τις παράλληλες εξαγωγές.

Τριμηνιαίος συνολικός όγκος πωλήσεων ανά φαρμακευτικό προϊόν	Πρόσθετο ποσό επιστροφής (rebate)
400.000 – 800.000	2%
800.001 – 1.500.000	4%

³⁹ Βασίλης Βενιζέλος, «Τι σημαίνουν οι οικονομικοί όροι clawback και το rebate, για να καταλαβαίνουμε πως «παίζονται» τα πράγματα!», <http://glykouli.gr/12060/ti-simenoun-ikonomiki-ori-clawback-ke-rebate-gia-na-katalavenoume-pos-pezone-ta-pragmata/>

⁴⁰ ΦΕΚ 1460/Β/24.07.2008

⁴¹ ΦΕΚ Α' 32/2-3-2011

1.500.001 – 2.500.000	6%
2.500.001 – X.XXX.XXX	8%

Πηγή: Αρ. 22, Ν4052/2012

Πίνακας 1: Πρόσθετο ποσό επιστροφής (rebate) που αντιστοιχεί στον όγκο πωλήσεων ανά φαρμακευτικό προϊόν για μια φαρμακοβιομηχανία

3.9.2 Clawback

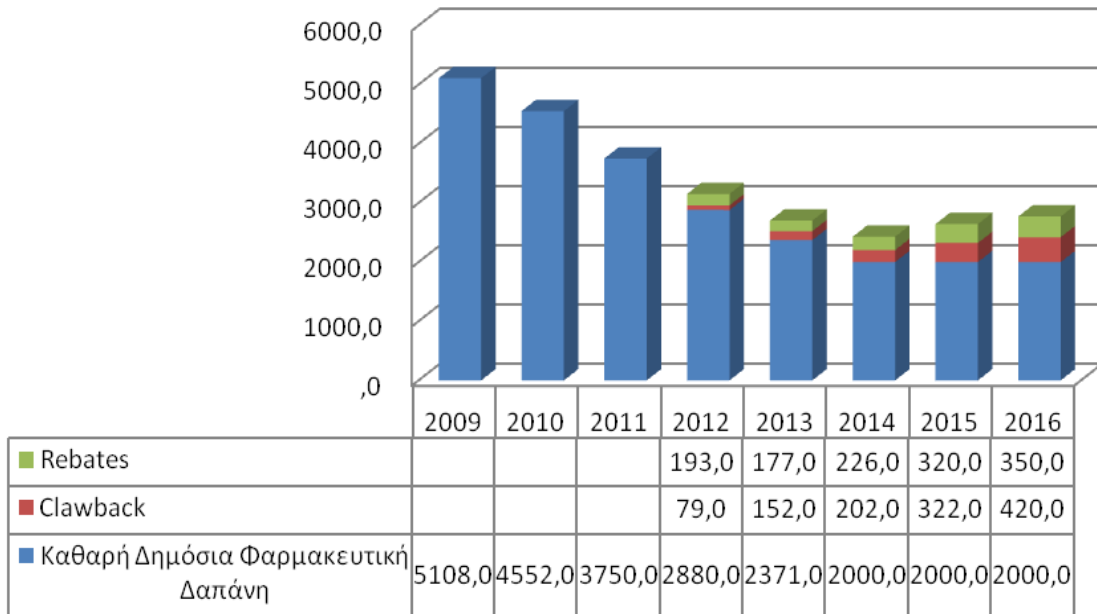
Ως Clawback ορίζεται η υποχρεωτική και αναλογική επιστροφή του χρηματικού ποσού από τις φαρμακευτικές εταιρείες προς το δημόσιο, και τον ΕΟΠΥΥ, λόγω υπέρβασης του ετήσιου προϋπολογισμού⁴².

Σύμφωνα με το (ΦΕΚ 681/Β/08.03.2012)⁴³, ο προϋπολογισμός της φαρμακευτικής δαπάνης για το σύνολο των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης δεν έπρεπε να ξεπεράσει το ποσό των 2.880 εκατ. €. Σε περίπτωση που η φαρμακευτική δαπάνη υπερέβαινε αυτό το ποσό, η διαφορά έπρεπε να καταβληθεί από τις φαρμακευτικές εταιρείες με βάση το μερίδιο αγοράς της κάθε μιας. Για τον υπολογισμό του ποσού που πρέπει να πληρωθεί μέσω του μηχανισμού επιστροφής (Clawback) υπολογίζεται το γινόμενο του υπερβάλλοντος ποσού επί τις πωλήσεις κάθε εταιρείας ανά μήνα.

⁴² Βασίλης Βενιζέλος, «Τι σημαίνουν οι οικονομικοί όροι clawback και το rebate, για να καταλαβαίνουμε πως «παίζονται» τα πράγματα!», <http://glykouli.gr/12060/ti-simenoun-ikonomiki-ori-clawback-ke-rebate-gia-na-katalavenoume-pos-peizonte-ta-pragmata/>

⁴³ ΦΕΚ 681/Β/8-3-2012

Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη

Εικόνα 2: Δημόσια φαρμακευτική δαπάνη⁴⁴

⁴⁴ Πηγή: Σύστημα Λογαριασμών Υγείας(ΣΛΥ) 2014, ΕΟΠΥ 2012-2016, Εκθέσεις Προϋπολογισμών 2014-2016,

Κεφάλαιο 4^ο

Εργαλεία χρηματοοικονομικής ανάλυσης Κλάδου

4.1 Εισαγωγή.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε αναφορά για την Οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα αναφερθήκαμε στην έννοια της Οικονομικής κρίσης, τα χαρακτηριστικά της, τα στάδια που την διέπουν και τις επιπτώσεις που επιφέρει. Επιπλέον έγινε μια μικρή αναφορά στο πως ξεκίνησε η διεθνής Οικονομική κρίση και στο πως επηρέασε την ελληνική Οικονομία. Τέλος αναφερθήκαμε σε κυβερνητικές αποφάσεις οι οποίες λήφθηκαν για να βοηθήσουν την χώρα μας να βρει τον δρόμο της εξόδου από την κρίση καθώς και πιο συγκεκριμένα οι αποφάσεις οι οποίες λήφθηκαν στον τομέα της Υγείας όπως οι συνεχείς νομοθετικές αλλαγές για τους όρους του Rebate και του Clawback.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στο θεωρητικό πλαίσιο σχετικά με τον σκοπό της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης, τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των Οικονομικών Καταστάσεων καθώς και τους Αριθμοδείκτες οι οποίοι θα αποτελέσουν βασικό εργαλείο για την μελέτη του κλάδου.

4.2 Ορισμός και σκοπός της χρηματοοικονομικής ανάλυσης.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση συνίσταται στην εφαρμογή αναλυτικών μεθόδων επεξεργασίας των διαφόρων αριθμητικών στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων και αποβλέπει στην εξαγωγή χρήσιμων πληροφοριών για την λήψη αποφάσεων. Η συγκεκριμένη διαδικασία της μετατροπής των απλών στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων σε χρήσιμες πληροφορίες είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς προκύπτουν αξιόλογα συμπεράσματα για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης καθώς και των διαφόρων τάσεων που διαμορφώνουν την εξέλιξή της. Γενικότερα ως χρηματοοικονομική

ανάλυση εννοούμε την διερεύνηση, ερμηνεία και αξιολόγηση των οικονομικών καταστάσεων.⁴⁵

Σκοπός της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι ο προσδιορισμός των θετικών και αρνητικών σημείων της επιχείρησης και η διαπίστωση το κατά πόσο η συγκεκριμένη επιχείρηση είναι χρηματοοικονομικά ισχυρή και επικερδής. Βασικός σκοπός της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων είναι η διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων που αφορούν την αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων της.

Τα επίπεδα χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι τα εξής⁴⁶:

- **Ανάλυση της οικονομίας**: Γνώση και ερμηνεία διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών όπως το ΑΕΠ, ο πληθωρισμός, το έλλειμμα κρατικού προϋπολογισμού, το ύψος επιτοκίων, τα ποσοστά ανεργίας κ.λ.π
- **Ανάλυση του κλάδου**: Αναγνώριση της φάσης του κύκλου ζωής του κλάδου (έναρξη, παγιοποίηση, ωρίμανση και παρακμή) καθώς και της έντασης του ανταγωνισμού.
- **Ανάλυση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της επιχείρησης**: Ποσοτικά χαρακτηριστικά , ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως την ποιότητα της διοίκησης, των εργασιακών σχέσεων, των προϊόντων και των υπηρεσιών, το πόσο εξάρτηση υπάρχει ανάμεσα σε έναν πελάτη ή έναν προμηθευτή κ.λ.π.

4.3 Χρηματοοικονομικές πληροφορίες και λογιστικές καταστάσεις.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση ενδιαφέρει πολλές κατηγορίες ατόμων και οικονομικών οργανισμών ανάλογα με την θέση που κατέχουν και τον ρόλο που παίζουν στην οικονομία. Οι κυριότερες ομάδες που χρησιμοποιούν τις λογιστικές καταστάσεις είναι κυρίως οι μέτοχοι, οι πιστωτές, η διοίκηση, οι πελάτες, οι δημόσιες υπηρεσίες κ.λ.π.

⁴⁵ Νικήτα Α. Νιάρχου, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων (Αθήνα:Σταμούλη, 2004), 31

⁴⁶ Γκίκας, Δ. Η Ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων. Αθήνα: Γ. Μπένου, 2002.

Στον παρακάτω πίνακα διακρίνουμε τις βασικές κατηγορίες και τις εκάστοτε σκοπιές των αναλυτών και όπως διαπιστώνουμε ότι οι αναλύσεις σημαίνουν διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους.

Βασικές κατηγορίες και σκοπιές των Αναλυτών	
Επενδυτές – Μέτοχοι	Προσδιορίζουν την ασφάλεια και την αποδοτικότητα της επένδυσής τους
Διοίκηση της Επιχείρησης	Λήψη λειτουργικών, χρηματοοικονομικών και επενδυτικών αποφάσεων.
Πιστωτές της Επιχείρησης	Προσδιορισμός της Οικονομικής Κατάστασης της επιχείρησης προκειμένου να αποφασίσουν για την δανειοδότηση και τους εκάστοτε όρους.
Δημόσιες Υπηρεσίες	Υπολογισμό των Φόρων και την λειτουργία υγιούς ανταγωνισμού.
Ελεγκτές λογιστικών Καταστάσεων	Προσδιορισμός των οικονομικών καταστάσεων και εντοπισμός σφαλμάτων και ατασθαλιών.
Εργαζόμενοι	Προσδιορισμός της βιωσιμότητας-κερδοφορίας της επιχείρησης για τον καθορισμό των μισθολογικών διεκδικήσεών τους.
Οικονομικοί Αναλυτές – Χρηματιστές	Προσδιορισμός του βαθμού αποδοτικότητας καθώς και την οικονομική θέση της επιχείρησης.
Πελάτες	Προσδιορισμός οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης – κερδοφορία για την επίτευξη καλύτερων τιμών και όρων συναλλαγής.

Πίνακας 2:Βασικές κατηγορίες και σκοπιές αναλυτών⁴⁷

⁴⁷ Πηγή: Πασχαλίδης Αιμίλιος, «Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, μελέτη πορείας μετοχής της εταιρείας TITAN Α.Ε. κατά την τελευταία 9ετία» Πτυχιακή Εργασία, Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, 2010

Όπως γίνεται αντιληπτό από τον παραπάνω πίνακα η χρηματοοικονομική ανάλυση είναι θέμα βαθμού – σκοπιάς και ιδιαιτερότητας της χρήσης για την αξιοποίησή τους. Οι λογιστικές ή χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους και τις επιχειρηματικές μονάδες να λάβουν σωστές αποφάσεις. Η πραγματική εικόνα μιας επιχείρησης δίνεται σε συνδυασμό και με τις συμπληρωματικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς και καταρτίζονται από τις επιχειρήσεις. Για τον λόγο αυτό οι σημειώσεις οι οποίες συνοδεύουν τις λογιστικές καταστάσεις αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι αυτών και πρέπει να μελετώνται προσεκτικά κατά την ανάλυση και την αξιολόγηση των δεδομένων μιας επιχειρηματικής μονάδας⁴⁸.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία του (Ν.2190/1920) οι λογιστικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- Ισολογισμός επιχείρησης
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων
- Προσάρτημα

Ενώ σύμφωνα με τα (Δ.Λ.Π. 1) οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις είναι:

- Ισολογισμός επιχείρησης
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- Επεξηγηματικές Σημειώσεις

⁴⁸ Νικήτα Α. Νιάρχου, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων (Αθήνα:Σταμούλη, 2004), 31

4.4 Διακρίσεις της χρηματοοικονομικής Ανάλυσης.

Ανάλογα με το άτομο που διενεργεί την ανάλυση καθώς και για ποιους σκοπούς επιδιώκει, υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις με την συγκεκριμένη τεχνική του ακολουθείτε κάθε φορά.

1. Ανάλογα με την θέση του ατόμου που διενεργεί, η χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων διακρίνεται σε⁴⁹:

- i. **Εσωτερική ανάλυση**, η οποία διενεργείται κυρίως από άτομα τα οποία βρίσκονται σε άμεση σχέση με την επιχείρηση (Διευθυντές Τμημάτων, Διοίκηση, Στελέχη επιχείρησης, Εργαζόμενοι) οι οποίοι ενδιαφέρονται να προσδιορίσουν κυρίως τον βαθμό Αποδοτικότητας και να ερμηνεύσουν τις εκάστοτε μεταβολές της οικονομικής θέσης της επιχείρησης.
- ii. **Εξωτερική ανάλυση**, η οποία διενεργείται από άτομα τα οποία βρίσκονται έξω από την επιχείρηση (Τράπεζες, Δημόσιο, Πελάτες, Πιστωτές) οι οποίοι ενδιαφέρονται για την οικονομική θέση και την Αποδοτικότητα της επιχείρησης.

2. Ανάλογα με τα κύρια στάδια διενέργειας της, η χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων διακρίνεται σε:

- i. **Τυπική ανάλυση**, η οποία ελέγχει την εξωτερική διάρθρωση του ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων χρήσεως, προβαίνει στις απαραίτητες διορθώσεις, ομαδοποιήσεις, ανακατατάξεις και συμπληρώνει σε απόλυτους αριθμούς κονδύλια με σχετικούς αριθμούς. Η τυπική ανάλυση προηγείται της ουσιαστικής και είναι το προκατασκευαστικό στάδιο της αυτής.

Ουσιαστική ανάλυση, η οποία βασίζεται στα δεδομένα της Τυπικής ανάλυσης, αλλά επεκτείνεται στην εξεύρεση και την επεξεργασία των Αριθμοδεικτών οι οποίοι δίνουν την πραγματική εικόνα της εκάστοτε επιχείρησης.

⁴⁹ Νικήτα Α. Νιάρχου, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων (Αθήνα:Σταμούλη, 2004), 31

4.5 Μέθοδοι ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι κύριες μέθοδοι για την ανάλυση των Οικονομικών Καταστάσεων είναι οι παρακάτω:

- Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους (Common-size statements)
- Καταστάσεις Τάσης (Trend Percentages)
- Αριθμοδείκτες (Financial Ratios)
- Διάφορες στατιστικές εκτιμήσεις και εξειδικευμένες μέθοδοι όπως Ανάλυση Νεκρού Σημείου

4.5.1 Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους.

Οι Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους είναι μια μέθοδος ανάλυσης των οικονομικών Καταστάσεων επιχειρήσεων οι οποίες έχουν διαφορετικό μέγεθος μεταξύ τους. Για την αξιολόγηση της επίδρασης του μεγέθους εκφράζονται όλα τα ποσά των λογαριασμών του Ισολογισμού ως ποσοστό του Συνόλου του Ενεργητικού καθώς και τα ποσά των λογαριασμών της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης ως ποσοστό των Πωλήσεων. Με την συγκεκριμένη διαδικασία παρουσιάζονται οι μεταβολές των ποσοστών των επιμέρους στοιχείων (κόστους, Υποχρεώσεων, περιουσία). Οι Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους χρησιμοποιούνται τόσο σε συγκρίσεις της ίδιας επιχείρησης για μια σειρά ετών (διαχρονικές συγκρίσεις) όσο και σε συγκρίσεις που πραγματοποιούνται μεταξύ επιχειρήσεων για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (διαγραμματικές συγκρίσεις).

4.5.2 Καταστάσεις Τάσης.

Οι Καταστάσεις Τάσης με τον υπολογισμό αριθμοδεικτών Τάσης είναι μια μέθοδος συγκριτικής ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες επιτρέπουν την εξέταση των διαχρονικών μεταβολών των διαφόρων λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων και την εξαγωγή συμπερασμάτων για τον ρυθμό μεταβολής των συγκεκριμένων

λογαριασμών. Η συγκεκριμένη διαδικασία απαιτεί την επιλογή ενός έτους βάσης και την διαίρεση των ποσών των επόμενων χρήσεων με το ποσό του έτους βάσης⁵⁰.

4.5.3 Αριθμοδείκτες.

Η χρήση της μεθόδου των αριθμοδεικτών αποτελεί μια από τις πλέον πιο διαδεδομένες και συνάμα δυναμικές μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης που αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο διότι μέσα από αυτό οι αναλυτές μπορούν να αποκαλύψουν αδυναμίες της επιχείρησης σε διαφορετικούς τομείς και να βοηθήσουν την διοίκηση να λάβει έγκαιρα τα κατάλληλα μέτρα.

Οι Αριθμοδείκτες εκφράζουν μια μαθηματική σχέση στην οποία ο Αριθμητής εκφράζει το εκάστοτε μέγεθος το οποίο είναι αντικείμενο σύγκρισης ενώ ο Παρονομαστής εκφράζει τη βάση σύγκρισης. Το βασικότερο πλεονέκτημα των Αριθμοδεικτών είναι ότι απομονώνουν την επίδραση του παράγοντα μέγεθος τόσο για τις διαγραμματικές όσο και τις διαχρονικές συγκρίσεις. Οι Αριθμοδείκτες πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή και επιφύλαξη διότι μπορούν να οδηγήσουν σε παραπλανητικά συμπεράσματα.

Οι Κατηγορίες των Αριθμοδεικτών αναφέρονται παρακάτω:

- 1) **Αριθμοδείκτες Ρευστότητας (Liquidity ratios):** Χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσεως της επιχείρησης αλλά και για την ικανότητά της να ανταποκριθεί στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της. Η έννοια της ρευστότητας αναφέρεται στην ικανότητα μια επιχείρησης να μπορεί να ικανοποιεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της καθώς επίσης και την δυνατότητα μετατροπής των ενεργητικών στοιχείων της σε διαθέσιμα. Μια επιχείρηση η οποία έχει μειωμένη ρευστότητα μπορεί να σημαίνει την μειωμένη ικανότητα αύξηση των κερδών της και ακόμα χειρότερα την εσπευσμένη ρευστοποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων της. Γενικά η μειωμένη ρευστότητα αποτελεί τροχοπέδη στην λήψη αποφάσεων καθώς επίσης και μειώνει τον χρόνο δράσης της. Αντιθέτως μια υψηλή ρευστότητα επιτρέπει στην επιχείρηση να επωφελείται από τις διάφορες ευκαιρίες οι οποίες εμφανίζονται. Βέβαια και μια αυξημένη ρευστότητα μπορεί να αποτελέσει για την επιχείρηση πρόβλημα στην ανάπτυξή της διότι ένα μέρος της του κεφαλαίου της παραμένει

⁵⁰ Γκίκας, Δ. Η Ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων. (Αθήνα: Γ. Μπένου, 2002)

αναξιοποίητο και για αυτό τον λόγο καλό θα είναι να διατηρείτε μια σωστή αναλογία ανάμεσα στα διάφορα περιουσιακά στοιχεία και κυρίως ως προς τον όγκο των πωλήσεων.

- 2) **Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας (Activity ratios)**: Χρησιμοποιούνται προκειμένου να μετρηθεί ο βαθμός αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των περιουσιακών στοιχείων που απασχολούνται από την επιχείρηση⁵¹. Κυκλοφοριακή ταχύτητα εννοούμε την ταχύτητα μετατροπής ενός στοιχείου του κυκλοφορούντος ενεργητικού ρε ρευστά διαθέσιμα. Αυτό γίνεται κατανοητό με την αναφορά του Λειτουργικού Κύκλου. **Ο Λειτουργικός κύκλος (Operating Cycle)** μας δίνει πληροφορίες σχετικά με το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί από την αγορά των εκάστοτε Ά Υλών από τους προμηθευτές μέχρι και την είσπραξη των απαιτήσεων από την πώληση των ετοιμών προϊόντων στους πελάτες. Η σχέση του Λειτουργικού Κύκλου δίνεται από την ισότητα του (Μέσου Χρόνου Παραμονής των Αποθεμάτων + Μέσο Χρόνο Είσπραξης Απαιτήσεων) $ΛΚ=ΜΧΠΑ +ΜΧΠΑ$.⁵²
- 3) **Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας (Profitability ratios)**: Χρησιμοποιούνται για την μέτρηση της Αποδοτικότητας της επιχείρησης, η δυναμικότητα των κερδών της καθώς και η ικανότητα της διοικήσεώς της. Οι συγκεκριμένοι Αριθμοδείκτες μετρούν τον βαθμό επιτυχίας ή αποτυχίας της επιχείρησης σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η έννοια της Αποδοτικότητας αναφέρεται στην ικανότητα της εκάστοτε επιχείρησης στην επίτευξη κέρδους σε μακροχρόνια βάση και στην διατήρηση μιας ικανοποιητικής ρευστότητας σε βραχυχρόνια βάση. Αυτές οι δύο βασικές πλευρές απασχολούν ιδιαίτερα την διοίκηση στην προσπάθειά τους να επιτύχουν μια καλή τρέχουσα οικονομική κατάσταση και την μελλοντική επιβίωση της επιχείρησης.
- 4) **Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας (Financial structure and viability ratios)**: Χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της μακροχρόνιας ικανότητας της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της καθώς και ο βαθμός προστασίας που έχουν οι Πιστωτές της. Οι τράπεζες οι μέτοχοι και οι

⁵¹ Νικήτα Α. Νιάρχου, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων (Αθήνα:Σταμούλη, 2004),

31

⁵² Γκίκας, Δ. Η Ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων. (Αθήνα: Γ. Μπένου, 2002)

Πιστωτές αποτελούν τις κυριότερες πηγές κεφαλαίων. Η ανάλυση της διάρθρωσης των κεφαλαίων ασχολείται με τις διάφορες πηγές κεφαλαίων, τα οφέλη και τους εκάστοτε κινδύνους που δημιουργούν. Η χρήση ξένων κεφαλαίων προσφέρει ένα σοβαρό όφελος στα ίδια κεφάλαια <<πλεονέκτημα της χρηματοοικονομικής μόχλευσης>> ταυτόχρονα όμως αυξάνει και τον κίνδυνο χρεωκοπίας της επιχείρησης σε περίπτωση αδυναμίας της να ικανοποιήσει τους δανειστές της.⁵³

- 5) **Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες (Investment ratios):** Χρησιμοποιούνται για την μέτρηση των επιδόσεων των επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο. Συσχετίζουν τον αριθμό των μετοχών της επιχείρησης, την χρηματιστηριακή τιμή τους με τα κέρδη, τα μερίσματα και τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία της. Οι συγκεκριμένοι Αριθμοδείκτες χρησιμοποιούνται από τους επενδυτές όταν πρόκειται να αποφασίσουν να αποφασίσουν αν θα πρέπει να αγοράσουν , να πουλήσουν ή να διατηρήσουν την

4.6 Συγκεντρωτικός πίνακας Αριθμοδεικτών.

Στους παρακάτω πίνακας αναφέρονται οι κατηγορίες στις οποίες χωρίζονται οι Αριθμοδείκτες καθώς επίσης και ένα δείγμα με κάποιους από αυτούς.

Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.	
Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας:	$= \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Απαιτήσεις} + \text{Αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$
Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας:	$= \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Απαιτήσεις}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$
Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας:	$= \frac{\text{Διαθέσιμο Ενεργητικό}}{\text{Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$
Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος:	$= \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Απαιτήσεις}}{\text{Προβλεπόμενες Ημερήσιες Δαπάνες}}$

Πίνακας 3:Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας.

⁵³ Γκίκας, Δ. Η Ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων. (Αθήνα: Γ. Μπένου, 2002)

Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεων Απαιτήσεων:	$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Μέσο Ύψος Απαιτήσεων}}$
Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Βραχυχρόνιων Υποχρεώσεων:	$= \frac{\text{Αγορές}}{\text{Μέσο Ύψος Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων}}$
Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων:	$= \frac{\text{Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Μέσο Απόθεμα Προϊόντων}}$
Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Κεφαλαίου Κίνησης:	$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης}}$
Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας του Ενεργητικού:	$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Παγίων:	$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό}}$
Αριθμοδείκτης ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$

Πίνακας 4:Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.	
Αριθμοδείκτης Μικτού Περιθωρίου ή Μικτού Κέρδους	$= \frac{\text{Μικτά Κέρδη Εκμετάλευσης}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις Χρήσης}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Κόστος Πωληθέντων / Καθαρές Πωλήσεις:	$= \frac{\text{Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων:	$= \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Εκμετάλευσης}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} \times 100$

Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων:	$= \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Εκμετάλευσης} + \text{Τόκοι}}{\text{Συνολικά Απασχολούμενα Κεφάλαια}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης:	$= \frac{\text{Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων}}{\text{Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Συνολικών Κεφαλαίων}}$

Πίνακας 5:Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Αριθμοδείκτες Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας.	
Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια:	$= \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Συνολικά Κεφάλαια}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης:	$= \frac{\text{Ξένα Κεφάλαια}}{\text{Συνολικά Κεφάλαια}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Ξένα Κεφάλαια:	$= \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Ξένα Κεφάλαια}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Χρηματοδότησης Παγίων:	$= \frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Κυκλοφορούν Ενεργητικού προς Συνολικές Υποχρεώσεις:	$= \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Συνολικές Υποχρεώσεις}} \times 100$
Αριθμοδείκτης Παγίων προς Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις:	$= \frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} \times 100$

Πίνακας 6:Αριθμοδείκτες Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας

Αριθμοδείκτες Επενδύσεων.	
Κέρδη ανά μετοχή:	$= \frac{\text{Καθαρά κέρδη Χρήσης}}{\text{Μέσος αριθμός μετοχών σε Κυκλοφορία}}$
Μέρισμα ανά μετοχή:	$= \frac{\text{Σύνολο Μερισμάτων}}{\text{Μέσος αριθμός μετοχών σε Κυκλοφορία}}$

Μερισματική Απόδοση:	$= \frac{\text{Μέρισμα ανά μετοχή}}{\text{Χρηματιστηριακή τιμή μετοχής}} \times 100$
Μερισματική Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων:	$= \frac{\text{Συνολικά καταβαλλόμενα μερίσματα}}{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}} \times 100$
Εσωτερική Αξία Μετοχής	$= \frac{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}}{\text{Αριθμός Μετοχών σε Κυκλοφορία}}$

Πίνακας 7: Αριθμοδείκτες Επενδύσεων

Κεφάλαιο 5^ο

Κλαδική Μελέτη Φαρμακοβιομηχανιών 2008-2015

5.1 Εισαγωγή.

Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε λόγος για το θεωρητικό υπόβαθρο σχετικά με τον σκοπό της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης, τους μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των Οικονομικών Καταστάσεων καθώς και την θεωρία για τους Αριθμοδείκτες οι οποίοι θα αποτελέσουν βασικό εργαλείο για την μελέτη του κλάδου.

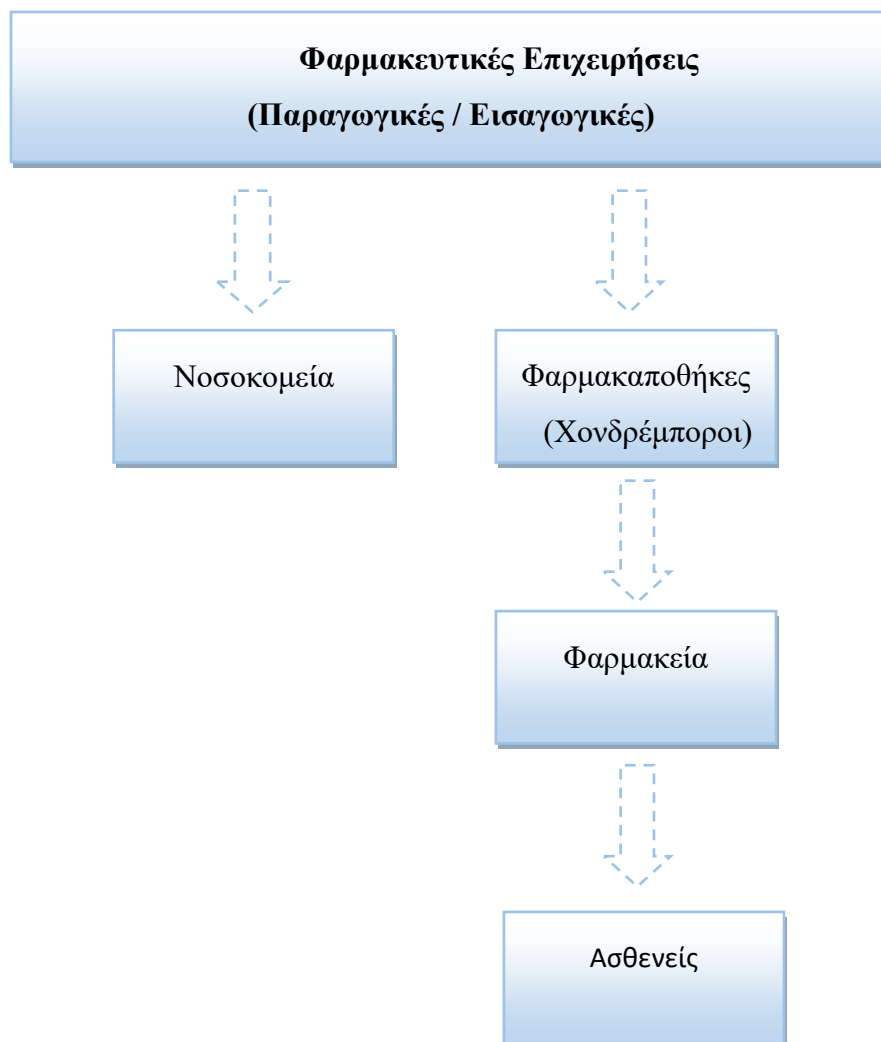
Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναπτυχθεί και θα αναλυθεί, βάσει Αριθμοδεικτών όπως αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο κλάδος της Ελληνικής Βιομηχανίας Φαρμάκων για το χρονικό διάστημα από το 2008 έως και το 2015. Συγκεκριμένα θα γίνει χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων του κλάδου με συγκεκριμένους βασικούς Αριθμοδείκτες καθώς επίσης και η διαγραμματική αποτύπωσή τους για να ελέγξουμε κατά πόσο επηρέασε η οικονομική κρίση την οικονομική πορεία του κλάδου.

5.2 Ο κλάδος της Φαρμακοβιομηχανίας στην Ελλάδα.

Ο κλάδος της Φαρμακοβιομηχανίας στην Ελλάδα χωρίζεται στις Εταιρείες οι οποίες ασχολούνται με την παραγωγή των Φαρμακευτικών σκευασμάτων και την διανομή τους και στις Εταιρείες οι οποίες ασχολούνται μόνο με την εισαγωγή Φαρμακευτικών σκευασμάτων και την διανομή τους. Οι δύο παραπάνω κατηγορίες είναι ο πρώτος συνδεδετικός κρίκος στην αλυσίδα η οποία συνθέτει την προσφορά του φαρμακευτικού κλάδου σε εθνικό επίπεδο.

Η διανομή των φαρμακευτικών προϊόντων ξεκινάει αρχικά από τις παραγωγικές ή εισαγωγικές βιομηχανίες φαρμάκων και στην συνέχεια μπορούν κατευθείαν να διανεμηθούν στα νοσοκομεία (βάσει της νοσοκομειακής τιμής) της χώρας ή στις

Φαρμακαποθήκες (βάσει της χοντρικής τιμής). Μέσω των φαρμακαποθηκών μπορούν να διανεμηθούν στα φαρμακεία της χώρας και στο τελευταίο στάδιο ως τελικός αποδέκτης να είναι ο ίδιος ο ασθενής (βάσει λιανικής τιμής).

Εικόνα 3: Διανομή Φαρμακευτικών Προϊόντων

Ο κλάδος της Φαρμακοβιομηχανίας αποτελεί παράδειγμα για την Ελληνική οικονομία καθώς πέρα από το γεγονός ότι εφαρμόζει τις πιο σύγχρονες διεθνείς πρακτικές στον τομέα του επιχειρείν, βρίσκεται και μέσα στους κλάδους οι οποίοι δείχνουν τον δρόμο για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται τόσο θυγατρικές πολυεθνικών όσο και αμιγώς ελληνικών συμφερόντων βιομηχανίες φαρμάκων.

Συγκεκριμένα στους δύο παρακάτω πίνακες αναφέρονται οι παραγωγικές και εισαγωγικές επιχειρησιακές οντότητες οι οποίες δραστηριοποιούνται στην χώρα μας βάσει των δημοσιευμένων στοιχείων του οργανισμού της Πανελλήνιας Ένωσης

Φαρμακοβιομηχανιών (Π.Ε.Φ.)⁵⁴ και του Συνδέσμου Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (Σ.Φ.Ε.Ε.)⁵⁵.

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ
1	ANGELINI PHARMA HELLAS A.B.E.E	1997
2	BENNETT A.E	2005
3	BOEHRINGER INGELHEIM ELLAS A.E	1973
4	CANA A.E	1951
5	DEMO A.B.E.E	1973
6	ELPEN A.E	1969
7	GALENICA A.E.	1972
8	HELP A.B.E.E	1971
9	INTERMED A.B.E.E	1966
10	LAVIPHARM A.E	1975
11	PHARMATEN A.E.	2006
12	PROTON PHARMA A.E.	1967
13	RAFARM A.E.B.E	1976
14	S.J.A. PHARMA Ε.Π.Ε	2007
15	SPECIFAR A.B.E.E	1933
16	UNI-PHARMA A.B.E.E	1969
17	ΑΝΦΑΡΜ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	1969
18	BIANEΞ Α.Ε.	1971

⁵⁴ Πανελλήνια Ένωση Φαρμακοβιομηχανίας – Τα μέλη μας. Ημερομηνία ανάκτησης στις 10 Ιουλίου 2018, από <https://www.pef.gr/our-association/our-members/>

⁵⁵ Σύνδεσμο Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος – Τα μέλη μας. Ημερομηνία ανάκτησης στις 10 Ιουλίου 2018 <https://www.sfee.gr/sfee/members/>

19	ΒΙΟΣΕΡ Α.Ε.	1980
20	ΓΚΑΠ Α.Ε.	1949
21	ΚΟΠΕΡ Α.Ε.	1936
22	ΝΟΡΜΑ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	1968
23	ΠΕΤΣΙΑΒΑΣ Α.Ε.	1920
24	ΦΑΜΑΡ Α.Β.Ε.Ε	1974
25	ΦΑΡΜΑΤΕΝ Α.Β.Ε.Ε.	1969

Πίνακας 8: Παραγωγικές Επιχειρήσεις Φαρμάκων

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ
1	ABBOTT PRODUCTS Ε.Π.Ε	1947
2	ACTELION HELLAS Α.Ε.	2001
3	ABBVIE Α.Ε.	2012
4	AMGEN HELLAS Ε.Π.Ε	2006
5	ASTELLAS PHARMA Α.Ε.	2004
6	ASTRAZENECA Α.Ε.	1989
7	BAXTER HELLAS Ε.Π.Ε	1990
8	BAYER HELLAS Ε.Ε.	1976
9	CHIESI HELLAS Α.Ε.	1998
10	CLS BEHRING HELLAS	2003
11	FRESENIUS KABI HELLAS Α.Ε	1999
12	GILEAD SCIENCES Ε.Π.Ε	2001
13	GLAXOS MITHKLINE Α.Ε.Β.Ε	1971

14	IPSEN E.Π.E	1979
15	JASSEN – CILAG A.E.	1979
16	LAVIPHARM HELLAS A.E.	1982
17	LUNDBECK HELLAS A.E.	1995
18	MEDICAMERC A.E.	1988
19	MENARINI HELLAS A.E.	1989
20	MERCK A.E.	1971
21	MSD A.B.E.E	1974
22	NEXUS MEDICAL A.E.	2003
23	NOVARTIS HELLAS A.E.	1967
24	PFIZER HELLAS A.E.	1960
25	PHARMA SHISSS HELLAS A.E	2005
26	PHARMAZAC A.E.	1995
27	SANOFI A.E.	1962
28	TAKEDA HELLAS A.E.	1980
29	TEVA HELLAS A.E.	2008
30	UCB A.E.	1980
31	VOCATE A.E	1977
32	WIN MEDICA A.E.	2006
33	ΑΛΚΟΝ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	1979
34	ΑΡΡΙΑΝΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ Α.Ε.	1996
35	BIAN A.E	1995
36	ΓΕΝΕΣΙΣ ΦΑΡΜΑ Α.Ε.	1997
37	ΙΦΕΤ Α.Ε.	1971
38	ΛΕΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	1985

39	ΜΠΙΣΤΟΛ – ΜΑΓΙΕΡΣ ΣΚΟΥΙΜΠΙ Α.Ε.	1951
40	ΝΟΒΟ ΝΟΡΝΤΙΣΚ ΕΛΛΑΣ Ε.Π.Ε	1979
41	ΟΛΒΟΣ ΣΑΙΑΝΣ Α.Ε.	1992
42	ΡΟΣ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	1978
43	ΣΕΡΒΙΕ ΕΛΛΑΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ Ε.Π.Ε	1977
44	ΦΑΡΜΑΝΕΛ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Ε.Π.Ε	1991
45	ΦΑΡΜΑΣΕΡΒΙΣ – ΛΙΛΛΥ Α.Ε.Β.Ε	1984
46	ΦΑΡΜΑΣΥΝ Α.Ε.	1994
47	ΦΑΡΜΑΤΕΝ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Β.Ε	2007
48	ΦΑΡΜΕΞ Α.Ε.	1981

Πίνακας 9:Εισαγωγικές Επιχειρήσεις Φαρμάκων

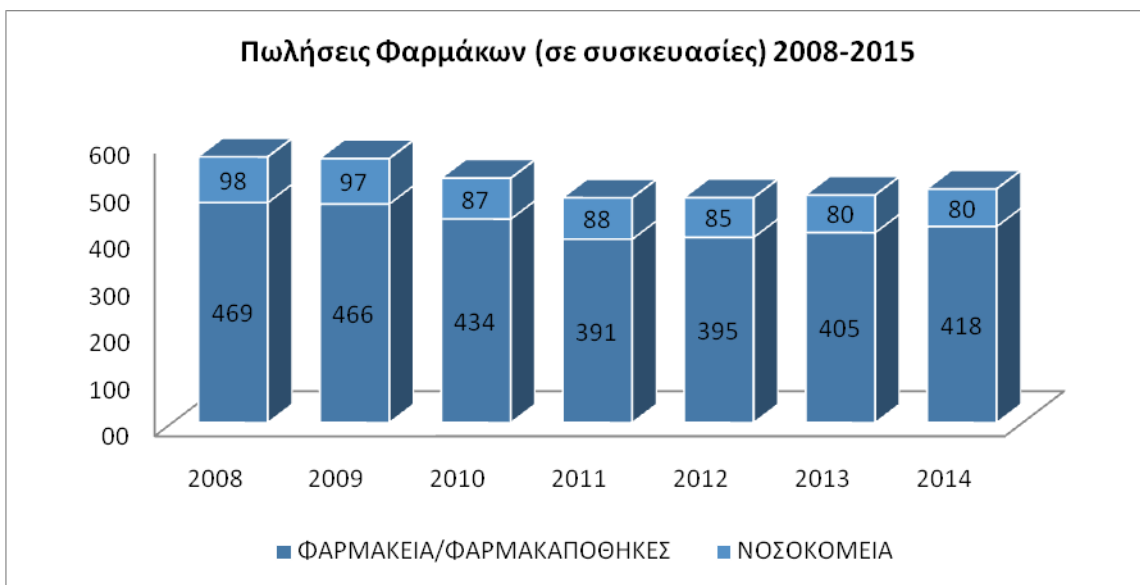
Ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων καταγράφει σε μηνιαία βάση τις συνολικές πωλήσεις φαρμάκων ανά φαρμακευτικό σκεύασμα. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της μελέτης με τίτλο «Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και στοιχεία 2015-2016» αναφέρει ότι οι συνολικές πωλήσεις φαρμάκων σε φαρμακεία και σε φαρμακαποθήκες διαμορφώθηκαν στα 6,6€ δισ για το 2008. Παρατηρούμε μια συνεχόμενη μείωση των πωλήσεων από το 2009 έως το 2015 όπως φαίνεται στο παρακάτω πίνακα με την κορύφωση το έτος 2015 στο οποίο οι Πωλήσεις διαμορφώθηκαν στο ποσό των 4,1€ δισ.

Πίνακας 10: Διάγραμμα όγκου πωλήσεων φαρμάκων για τα έτη 2008-2015⁵⁶

Όσο αφορά τον αριθμό των φαρμακευτικών σκευασμάτων τα οποία πωλήθηκαν για την περίοδο 2008 – 2015 μπορούμε να παρατηρήσουμε στον παρακάτω πίνακα μια αυξομείωση με μεγαλύτερο όγκο πωλήσεων φαρμακευτικών σκευασμάτων το 2009 με τιμή 469εκατ συσκευασίες ενώ αντίστοιχα το έτος 2011 ήταν το έτος με τις χαμηλότερες πωλήσεις φαρμάκων με 391εκατ συσκευασίες.

⁵⁶ Τσακανίκας, Άγγελος, Θάνος Αθανασιάδης, και Γρηγόρης Παύλου. *Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016*. (Αθήνα:2017), 56

Πίνακας 11: Πωλήσεις Φαρμάκων (σε συσκευασίες) 2008-2015⁵⁷

5.3 Ανάλυση Κλάδου βάσει Αριθμοδεικτών.

Η Ελληνική φαρμακοβιομηχανία για το χρονικό διάστημα 2008-2015 βάσει των δύο παραπάνω στοιχείων, για τις Πωλήσεις σε αξίες καθώς και σε φαρμακευτικά σκευάσματα, είμαστε σε θέση να θεωρήσουμε ότι επήλθε μια κρίση. Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε στο συγκεκριμένο ερώτημα θα πρέπει να εξετάσουμε συγκεκριμένα στοιχεία και αυτό μπορούμε να το πετύχουμε με την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων τους με τους Αριθμοδείκτες τους οποίους αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

⁵⁷ Τσακανίκας, Άγγελος, Θάνος Αθανασιάδης, και Γρηγόρης Παύλου. *Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016*. (Αθήνα:2017), 57

Πίνακας 12: Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρεται για το χρονικό διάστημα 2008-2015 ο κλαδικός ισολογισμός των βιομηχανιών φαρμάκων βάσει στοιχείων από την εταιρεία ICAP. Η εταιρεία ICAP GROUP παρέχει μεγάλο εύρος υπηρεσιών που συμβάλουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας⁵⁸.

⁵⁸ ICAPGROUP – Ισολογισμοί Κλάδου (Φάρμακα – Καλλυντικά Απορρυπαντικά) Ημερομηνία ανάκτησης στις 10 Ιουνίου 2018 https://www.findbiz.gr/el/balance-sheets/search/param/gr/sulEnUGJanLdWLGtf_DxcQ2/grn/lcQh6tZJbPFyzLtYVrMn8YouyhD4OmKbYIWfsGeWaGRGEqGJS8C919Eq2cqyo6NcR0IEjbNEHLI69gDI23esfz26svAT5bbtXJ-nnERJxCZQQ1QVt4aSYiRAB9nzLZ0h0

ΕΝΟΠΙΩΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΛΛΟΥ

	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	3.616.296.212	3.792.746.838	2.995.991.644	1.825.684.248	1.248.246.915	1.235.872.509	1.180.289.050	825.824.727
ΓΗΠΕΔΑ - ΟΙΚΟΠΕΔΑ	204.667.946	183.408.463	179.342.578	173.495.286	180.145.283	156.538.031	183.429.544	100.634.335
ΚΤΙΡΙΑ- ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	836.766.559	950.819.275	875.455.566	896.365.283	753.267.634	847.670.667	713.703.606	446.996.351
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	1.522.622.952	1.838.365.326	1.563.619.799	763.266.836	445.666.588	427.430.011	402.917.912	220.849.783
ΑΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠ.- ΔΑΠ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ.	1.181.067.956	981.312.594	684.475.889	394.433.387	445.585.553	469.909.002	484.044.225	334.332.270
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	879.134.496	910.194.157	860.248.531	799.415.795	844.551.043	884.803.944	845.905.191	525.451.834
ΑΠΟΣΒ. ΚΤΙΡΙΩΝ- ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	314.075.417	299.613.979	312.582.949	307.882.578	302.154.872	318.044.817	273.393.518	180.477.073
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝ. ΕΞΟΠΛ.	305.540.354	362.027.278	291.721.598	283.660.763	311.139.098	301.325.416	292.599.639	145.962.225
ΑΠΟΣΒ.ΔΑΠΑΝ.ΠΟΛ.Α ΠΟΣΒ.-ΑΣΩΜ.ΑΚΙΝ.	259.518.720	248.552.897	255.943.985	207.872.459	231.257.071	265.433.713	279.912.042	199.012.533

ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	47.422.021	38.951.597	59.107.563	41.528.147	60.502.619	58.442.293	52.462.678	38.004.143
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	702.883.283	710.083.755	494.238.785	356.011.105	207.630.276	160.686.444	189.636.279	210.459.677
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	828.474.141	834.865.895	723.137.018	694.624.714	658.856.026	645.663.568	534.359.754	419.335.451
ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ- ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	529.323.091	562.026.053	509.961.000	479.582.567	456.533.449	444.477.415	368.516.178	329.195.562
ΗΜΙΚΑΤΕΡΓ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ	12.587.999	17.368.078	11.476.493	6.928.454	10.941.936	9.413.741	4.959.898	4.460.449
ΥΛΕΣ & ΥΛΙΚΑ	286.563.053	255.471.769	201.699.517	208.113.700	191.380.633	191.772.405	160.883.680	85.679.442
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	2.239.218.822	2.549.850.311	2.477.674.606	1.795.152.822	1.755.338.032	1.599.369.813	1.382.798.463	1.020.665.735
ΑΠΑΙΤ. ΠΕΛΑΤΩΝ- ΓΡΑΜΜ.ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	2.014.183.653	2.404.863.683	2.010.324.586	1.429.598.900	1.521.517.632	1.292.192.366	993.953.610	811.162.380
ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	10.017.449	13.008.495	306.981.783	118.130.924	35.921.956	41.562.228	30.148.528	14.939.539
ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	215.017.731	131.978.135	160.368.241	247.423.008	197.898.448	265.615.222	358.696.326	194.563.813
ΤΑΜΕΙΟ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ	337.533.126	383.236.176	242.429.461	209.720.824	174.452.367	263.216.149	214.799.932	204.487.498
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	7.021.522.296	7.560.699.220	6.439.232.714	4.525.182.602	3.836.893.333	3.744.122.037	3.312.247.194	2.470.313.416

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2.876.540.972	3.041.135.905	2.038.662.603	555.948.822	1.491.973.111	1.564.040.808	1.439.630.909	1.127.427.817
ΜΕΤΟΧΙΚΟ-ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1.018.466.204	1.270.845.383	1.301.358.625	738.922.897	822.039.418	839.735.489	878.130.815	614.257.179
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	1.918.301.526	1.876.800.605	1.921.626.672	2.453.604.992	947.294.589	1.005.949.924	827.695.081	721.652.092
ΑΔΙΑΝ. ΚΕΡΔΗ-ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΖΗΜΙΕΣ	-60.226.762	-106.510.091	-1.184.322.709	-2.636.579.062	-277.360.898	-281.644.602	-266.194.985	-208.481.458
ΜΕΣΟ.& ΜΑΚΡΟ. ΥΠΟΧ.& ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	1.276.820.523	1.426.479.202	702.420.669	644.458.513	598.497.392	435.668.682	437.544.850	351.954.957
ΜΕΣΟΜΑΚΡ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	1.094.120.171	1.238.295.080	508.638.657	441.585.360	419.806.260	307.009.332	373.552.167	306.457.243
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	182.700.353	188.184.124	193.782.014	202.873.152	178.691.127	128.659.356	63.992.686	45.497.715
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	2.868.160.805	3.093.084.116	3.698.149.457	3.324.775.271	1.746.422.843	1.744.412.539	1.435.071.435	990.930.646
ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΕ ΤΡΑΠ.-ΔΟΣΕΙΣ Μ.ΔΑΝΕΙΩΝ	678.739.290	670.941.380	1.411.198.237	1.489.298.946	466.571.787	443.049.388	353.122.274	239.257.665
ΓΡΑΜ. ΠΛΗΡΩΤΕΑ-ΠΡΟΜ/ΤΕΣ-ΠΙΣΤΩΤΕΣ	1.184.120.433	1.386.483.108	1.208.669.761	1.103.831.219	828.805.561	775.461.858	624.887.740	412.980.742

ΜΕΡΙΣΜ.ΠΛΗΡΩΤ.- ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗ	202.150.506	147.248.090	77.550.020	41.646.722	29.216.802	54.889.896	51.973.459	6.920.294
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΜΕΤΟΧΩΝ-ΕΤΑΙΡΩΝ	407.824.550	537.434.584	713.888.008	366.193.463	127.453.014	155.542.804	66.752.892	103.453.285
ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	395.326.035	350.976.967	286.843.423	323.804.925	294.375.672	315.468.588	338.335.075	228.318.661
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	7.021.522.296	7.560.699.220	6.439.232.714	4.525.182.602	3.836.893.333	3.744.122.037	3.312.247.194	2.470.313.416

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΠΩΛΗΣΕΙΣ)	4.910.702.303	4.373.013.562	3.752.955.625	3.387.186.080	3.120.072.658	3.113.576.878	2.606.481.225	2.061.742.606
ΜΕΙΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	2.981.484.403	2.772.144.928	2.570.631.694	2.265.386.675	2.092.883.423	2.080.463.779	1.665.170.223	1.292.163.525
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	1.929.217.907	1.600.868.640	1.182.151.781	1.121.823.828	1.027.185.766	1.033.113.108	941.310.726	769.579.079
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ & ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤ. ΕΣΟΔΑ	130.643.995	129.368.001	126.403.086	121.243.829	116.484.517	144.365.323	135.156.560	99.270.334
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙ ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	70.627.080	106.015.418	162.417.717	306.420.719	55.984.071	43.359.964	38.500.071	28.761.718

ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	1.611.131.977	1.311.302.324	2.004.214.046	2.410.245.604	969.874.257	973.815.388	911.995.447	718.899.124
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	378.102.841	312.918.907	-858.076.899	-1.473.598.676	117.811.965	160.303.084	125.971.764	121.188.571
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	69.550.259	49.831.427	75.572.518	97.806.004	112.526.434	100.707.985	73.064.094	15.621.721
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	135.991.060	58.807.891	157.194.442	154.269.206	165.242.198	121.836.910	52.944.517	25.001.581
ΑΠΟΣΒ. ΕΚΤΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	90.366	60.152	17.545	8.676	882.261	742.155	170.529	24.941
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	143.798.775	218,252,187	244.425.629	206.837.275	101.860.539	89.129.636	78.934.668	53.866.709
ΑΠΟΣΒ. ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	143.708.410	218.192.035	244.408.085	206.828.599	100.978.280	88.387.481	78.764.138	53.841.768
ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	311.572	303.882.292	-939.716.381	-1.530.070.549	64.213.939	138.431.999	145.920.812	111.783.768
ΚΑΘΑΡΑ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	126.824.810	170.049.219	32.804.833	24.743.495	23.738.950	51.806.107	32.286.068	2.034.800
ΦΟΡΟΣ	118.518.285	112.611.977	59.521.640	-23.235.017	33.268.625	40.179.083	2.727.716	11.077.772

ΕΙΔΟΔΗΜΑΤΟΣ								
--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Πίνακας 13: Ενοποιημένος ισολογισμός κλάδου και Αποτελέσματα χρήσης

5.3.1 Επίπεδο Ρευστότητας Κλάδου.

Το επίπεδο ρευστότητας σε μια επιχείρηση έχει άμεση επίδραση στα κέρδη της διότι αν τα κυκλοφοριακά στοιχεία της δεν μετατρέπονται με εύκολο τρόπο σε μετρητά ή δεν υπάρχει ικανοποιητική ρευστότητα τότε δυστυχώς η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να καλύψει τις υποχρεώσεις τις.

Παρατηρώντας τον δείκτη της Γενικής Ρευστότητας μπορούμε να κατανοήσουμε ότι ο κλάδος για το χρονικό διάστημα 2008-2009 ήταν θετικός με αύξουσα κλιμάκωση όπως και για το διάστημα 2013-2015 αλλά επηρεάστηκε έντονα το χρονικό διάστημα 2010 – 2011. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην μείωση των απαιτήσεων σε σχέση με τις πωλήσεις και την χορήγηση πιστώσεων στους πελάτες της.

Πίνακας 14: Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας

Παρατηρώντας τον δείκτη της Ειδικής Ρευστότητας κατανοούμε ότι ο κλάδος για το χρονικό διάστημα 2008-2009 ήταν θετικός με αύξουσα κλιμάκωση όπως και το διάστημα 2013-2015 αλλά για το χρονικό διάστημα 2010 – 2011 ο κλάδος δεν μπορούσε να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις του με αποτέλεσμα να εξαρτάτε από τις μελλοντικές πωλήσεις οι οποίες θα πραγματοποιηθούν ώστε να εξασφαλίσει επαρκή ρευστότητα.

Πίνακας 15: Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας

Παρατηρώντας τον δείκτη της Ταμειακής Ρευστότητας κατανοούμε ότι ο κλάδος σε όλο το χρονικό διάστημα 2008-2015 δεν μπορούσε να εξοφλήσει τις τρέχουσες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του με τα διαθέσιμα τα οποία υπάρχουν στο ταμείο. Το μεγαλύτερο πρόβλημα εμφανίζεται το χρονικό διάστημα 2010-2012 στο οποίο οι δείκτες είναι πολύ χαμηλοί. Κατά το διάστημα 2013-2015 παρατηρούμε ότι υπάρχει μια αύξηση του κλάδου.

Πίνακας 16: Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας

5.3.2 Επίπεδο Δραστηριότητας Κλάδου.

Δεδομένου ότι ο κλάδος παρουσιάζει αριθμοδείκτες ρευστότητας σε πολύ χαμηλά επίπεδα θα ήταν χρήσιμο, για την ανάλυση μας να χρησιμοποιήσουμε και ορισμένους αριθμοδείκτες δραστηριότητας διότι μπορούμε με αυτόν τον τρόπο να προσδιορίσουμε το βαθμό μετατροπής των αποθεμάτων και των απαιτήσεων σε ρευστά διαθέσιμα.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη ταχύτητας εισπράξεων απαιτήσεων του κλάδου. Είναι εμφανή ότι στον κλάδο επικρατεί μια ομοιογένεια εκτός από την χρονική περίοδο του 2009-2010 στην οποία υπήρξε μείωση ενώ στην συνέχεια υπάρχει μια συνεχόμενη αύξηση του κλάδου. Κατά μέσο όρο εισπράττονται οι απαιτήσεις στην διάρκεια της λογιστικής χρήσης κατά 1,9 φορές.

Πίνακας 17: Αριθμοδείκτης Ταχύτητας εισπράξεων απαιτήσεων

Παρατηρώντας τον δείκτη της Ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού κατανοούμε ότι ο κλάδος σε όλο το χρονικό διάστημα 2009-2010 δεν χρησιμοποιούσε εντατικά τα περιουσιακά του στοιχεία οπότε έπρεπε να αυξήσει τον βαθμό χρησιμοποίησής του όπως πραγματοποιήθηκε για τα επόμενα έτη που υπάρχει μια ανοδική πορεία.

Πίνακας 18:Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων και είναι εμφανή ότι όλες τις χρονικές περιόδους υπάρχει μια ομοιογένεια εκτός από το 2011 στο οποίο υπήρξε μια τεράστια αύξηση η οποία οφείλεται όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε και από τον ενιαίο ισολογισμό στην ραγδαία μείωση των Ιδίων Κεφαλαίων του κλάδου.

Πίνακας 19:Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

5.3.3 Επίπεδο Διάρθρωσης κεφαλαίων και Βιωσιμότητας Κλάδου.

Στα προηγούμενα υποκεφάλαια παρατηρήσαμε τον κλάδο από την σκοπιά των βραχυχρόνιων δυνατοτήτων του δηλαδή στην ικανότητά του να ανταποκριθεί στην εξόφληση των τρεχουσών υποχρεώσεων του. Θα πρέπει να αναλύσουμε και την

μακροχρόνια σκοπιά του κλάδου και αυτό θα το επιτύχουμε με την ανάλυση της διάθρωσης κεφαλαίων του.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Ιδίων Κεφαλαίων προς τα Συνολικά κεφάλαια που δείχνει το ποσοστό του συνόλου των ενεργητικών στοιχείων του κλάδου ο οποίος έχει χρηματοδοτηθεί από τους ίδιους τους φορείς του. Παρατηρούμε μια ομοιογένεια στον κλάδο εκτός από την χρονική περίοδο 2010-2011 στην οποία επήλθε μια τεράστια μείωση.

Πίνακας 20: Αριθμοδείκτης Ιδίων Προς Συνολικά

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα για τον Αριθμοδείκτη Δανειακών Κεφαλαίων ο οποίος μας δείχνει το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων τα οποία έχουν χρηματοδοτηθεί από τους Βραχυπρόθεσμους και Μακροπρόθεσμους πιστωτές του κλάδου. Συγκριτικά με τον (Πίνακα 9:Αριθμοδείκτης Ιδίων Προς Συνολικά) παρατηρούμε ότι για την χρονική περίοδο 2010-2011 όσο χαμηλότερα αποτελέσματα είχε ο πρώτος τόσο τεράστια αύξηση υπήρξε για τον δεύτερο πράγμα που προκύπτει από την αύξηση των Δανείων τα οποία έλαβαν κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο στον κλάδο για την αντιμετώπιση των διαφόρων οικονομικών συγκυριών.

Πίνακας 21: Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Ιδίων Κεφαλαίων προς τα Ξένα Κεφάλαια ο οποίος μας δείχνει την ασφάλεια που παρέχει ο κλάδος στους Δανειστές του. Παρατηρούμε ότι για την χρονική περίοδο 2010-2011 υπήρξε μια τεράστια μείωση στον κλάδο η οποία οφείλετε στην μείωση των Ιδίων Κεφαλαίων του κλάδου και αύξηση των Δανειακών συμβάσεων με τρίτους.

Πίνακας 22: Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Ξένα κεφάλαια

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Ιδίων Κεφαλαίων προς τα Καθαρά Πάγια του κλάδου ο οποίος μας δείχνει τον τρόπο χρηματοδότησης των παγίων επενδύσεων του κλάδου. Παρατηρούμε ότι για την χρονική περίοδο 2010-2011 υπήρξε μια μείωση στον κλάδο η οποία οφείλετε στην τεράστια

μείωση των Ιδίων Κεφαλαίων του κλάδου το οποίο σημαίνει ότι για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για την χρηματοδότηση των παγίων στοιχείων έχουν συνεισφέρει σε μεγάλο βαθμό τα Ξένα Κεφάλαια. Από το έτος 2012 και μετά παρατηρούμε μια ομαλή αύξηση του αριθμοδείκτη το οποίο είναι θετικό για τον κλάδο.

Πίνακας 23: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς ΚαθάρΑ πάγια

Στον επόμενο πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του κλάδου για τον Αριθμοδείκτη Κυκλοφορούντος Ενεργητικού προς τις Συνολικές Υποχρεώσεις. Ο συγκεκριμένος δείκτης μας δείχνει την ρευστότητα των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του κλάδου. Παρατηρούμε ότι για το χρονικό διάστημα 2008-2011 ο κλάδος από την ρευστοποίηση των κυκλοφοριακών στοιχείων του οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις δεν μπορούν να καλυφθούν από τα κεφάλαια κινήσεως. Για το χρονικό διάστημα 2012-2015 παρατηρούμε μια καλύτερη πορεία του κλάδου βάση του συγκεκριμένου Αριθμοδείκτη και αυτό είναι θετικό για το μέλλον του.

Πίνακας 24: Αριθμοδείκτης Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Σύνολο Υποχρεώσεων

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Παγίων προς τις Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις του κλάδου. Ο συγκεκριμένος δείκτης μας δείχνει τον βαθμό ασφάλειας των μακροχρόνιων πιστωτών του κλάδου και μας παρέχει την ένδειξη της πολιτικής που ακολουθούν οι επιχειρήσεις του κλάδου στον τομέα των επενδύσεων σε πάγια στοιχεία καθώς και τον τρόπο χρηματοδότησής τους. Παρατηρώντας τις Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις βάση του κλαδικού Ισολογισμού του κλάδου μπορούμε να κατανοήσουμε την συνεχόμενη μείωσή του για το διάστημα 2008-2015 πράγμα το οποίο οφείλεται και στην μη χορήγηση δανείων από τις Ελληνικές Τράπεζες.

Πίνακας 25: Αριθμοδείκτης Παγίων προς Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις

5.3.4 Επίπεδο Αποδοτικότητας Κλάδου.

Κατά κανόνα οι επιχειρήσεις έχουν ως κύριο στόχο την επίτευξη του κέρδους και κατά συνέπεια οι ενδιαφερόμενοι δίνουν μεγάλη σημασία στο κατά πόσο είναι αποδοτική από άποψη κερδών καθώς και οι προοπτικές της στο μέλλον. Για την μέτρηση της αποδοτικότητας του κλάδου θα χρησιμοποιήσουμε τους Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Μικτού Κέρδους. Ο συγκεκριμένος δείκτης μας απεικονίζει την ποσοστιαία μεταβολή του μεικτού περιθωρίου κέρδους στο οποίο πωλεί ο κλάδος τα παραγόμενα προϊόντα. Παρατηρούμε ότι το έτος 2008 ήταν καλύτερο από άποψη κερδοφορίας ο κλάδος ενώ αντίθετα το 2010 ο κλάδος επηρεάστηκε λόγω των τιμών των προϊόντων και αντικατοπτρίζεται στην μείωση του δείκτη. Από το έτος 2013 έως και το έτος 2015 παρατηρούμε ότι ο κλάδος είχε αυξητική πορεία στο μεικτό κέρδος βάση των πωλήσεων του.

Πίνακας 26: Αριθμοδείκτης Μικτού Περιθωρίου

Στον παρακάτω πίνακα αναγράφονται τα αποτελέσματα του Αριθμοδείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους για τον κλάδο. Ο συγκεκριμένος δείκτης απεικονίζει το ποσοστό του καθαρού περιθωρίου κέρδους με το οποίο ο κλάδος πωλεί τα προϊόντα στην αγορά. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο πιο επικερδής είναι η επιχείρηση-κλάδος. Παρατηρούμε στον παρακάτω πίνακα για το χρονικό διάστημα 2010-2011 να υπάρχει τεράστια μεταβολή στον κλάδο. Αυτό μπορούμε να το αποδώσουμε στο αρνητικό κέρδος που υπήρξε για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα λόγω των οικονομικών συγκύριων

(μειώσεις τιμών, ανταγωνισμός, χαμηλή ζήτηση, κυβερνητικές αποφάσεις). Παρατηρούμε επίσης ότι ο κλάδος από το 2011-2015 έχει μια μικρή αύξηση πράγμα το οποίο είναι ενθαρρυντικό για την μετέπειτα πορεία του κλάδου.

Πίνακας 27: Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου

Ένας σημαντικός Αριθμοδείκτης είναι εκείνος της Αποδοτικότητας των Ιδίων κεφαλαίων ο οποίος παρουσιάζει την κερδοφορία του κλάδου και μας δείχνει κατά πόσο πραγματοποιήθηκε ο στόχος του για ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Συγκεκριμένα στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου δείκτη στον οποίο παρατηρούμε ότι υπήρξε μια μικρή αρνητική πορεία το 2010 και μια τεράστια μείωση για το έτος 2011 λόγω των αρνητικών κερδών που παρουσίασε ο κλάδος για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Από το 2012 έως και το 2015 παρατηρούμε αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη.

Πίνακας 28: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων.

Επόμενος σημαντικός Αριθμοδείκτης είναι εκείνος της Αποδοτικότητας των συνολικών Απασχολούμενων Κεφαλαίων του κλάδου. Ο συγκεκριμένος δείκτης μας παρουσιάζει την αποδοτικότητα του κλάδου ανά έτος ανεξάρτητα από την πηγή άντλησης των κεφαλαίων.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου δείκτη και όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε για το χρονικό διάστημα 2010-2011 ο δείκτης είναι αρνητικός πράγμα το οποίο οφείλετε στα αρνητικά κέρδη τα οποία παρουσιάζει ο κλάδος. Για το χρονικό διάστημα 2012-2015 παρατηρούμε μια ομαλή συνεχόμενη αύξηση του δείκτη πράγμα το οποίο είναι πολύ ενθαρρυντικό για τον κλάδο.

Πίνακας 29: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων

Τελευταίος Αριθμοδείκτης τον οποίο θα αναλύσουμε είναι ο Αριθμοδείκτης της Οικονομικής Μόχλευσης. Ο συγκεκριμένος δείκτης είναι ένας από τους πιο σημαντικούς διότι μας αποτυπώνει κατά πόσο η αποδοτικότητα των Ιδίων Κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από την χρησιμοποίηση των Δανειακών Κεφαλαίων. Δηλαδή μας δείχνει την επίδραση που πραγματοποιείται από την χρησιμοποίηση των Δανειακών Κεφαλαίων επάνω στην Αποδοτικότητα των Ιδίων Κεφαλαίων του κλάδου.

Παρατηρώντας τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα για τον κλάδο μπορούμε να κατανοήσουμε για το έτος 2008 ο κλάδος είχε αρνητική επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη του κλάδου. Για το χρονικό διάστημα 2009-2012 παρατηρούμε μια αυξομείωση του δείκτη πράγμα που οφείλετε στην δύσκολη οικονομική κρίση που διαχειρίστηκε ο κλάδος το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Για το διάστημα 2009-2015 παρατηρούμε μια εξομάλυνση του δείκτη.

Πίνακας 30: Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης.

5.3.5 Κάθετη Ανάλυση κλάδου.

Η κάθετη ανάλυση είναι μια μέθοδος κατά την οποία ένα σημαντικό στοιχείο μίας οικονομική κατάσταση χρησιμοποιείται ως βάση υπολογισμού. Όλα τα υπόλοιπα στοιχεία της οικονομικής κατάστασης συγκρίνονται με την συγκεκριμένη βάση. Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι ότι όλα τα στοιχεία της οικονομικής κατάστασης εκφράζονται πλέον ως ποσοστά της βάσης υπολογισμού και είναι πιο εύκολη η κατανόησή τους. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν τα στοιχεία τους σε απόλυτους αριθμούς και σε ποσοστά και ονομάζονται καταστάσεις κοινού μεγέθους.

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ								
	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ	ΕΤΟΣ
<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	52%	50%	47%	40%	33%	33%	36%	33%
ΓΗΠΕΔΑ - ΟΙΚΟΠΕΔΑ	3%	2%	3%	4%	5%	4%	6%	4%
ΚΤΙΡΙΑ- ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	12%	13%	14%	20%	20%	23%	22%	18%
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	22%	24%	24%	17%	12%	11%	12%	9%
ΑΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠ.- ΔΑΠ.ΠΟΛ.ΑΠΟΣΒ.	17%	13%	11%	9%	12%	13%	15%	14%
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	13%	12%	13%	18%	22%	24%	26%	21%
ΑΠΟΣΒ. ΚΤΙΡΙΩΝ- ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	4%	4%	5%	7%	8%	8%	8%	7%
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΜΗΧΑΝ. ΕΞΟΠΛ.	4%	5%	5%	6%	8%	8%	9%	6%
ΑΠΟΣΒ.ΔΑΠΑΝ.ΠΟΛ. ΑΠΟΣΒ.-ΑΣΩΜ.ΑΚΙΝ.	4%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	8%
	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	10%	9%	8%	8%	5%	4%	6%	9%
	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	12%	11%	11%	15%	17%	17%	16%	17%
ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ- ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	8%	7%	8%	11%	12%	12%	11%	13%
ΗΜΙΚΑΤΕΡΓ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ΥΛΕΣ & ΥΛΙΚΑ	4%	3%	3%	5%	5%	5%	5%	3%
	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	32%	34%	38%	40%	46%	43%	42%	41%
ΑΠΑΙΤ. ΠΕΛΑΤΩΝ- ΓΡΑΜΜ.ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	29%	32%	31%	32%	40%	35%	30%	33%

ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	0%	0%	5%	3%	1%	1%	1%	1%
ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	3%	2%	2%	5%	5%	7%	11%	8%
ΤΑΜΕΙΟ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ	5%	5%	4%	5%	5%	7%	6%	8%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	41%	40%	32%	12%	39%	42%	43%	46%
ΜΕΤΟΧΙΚΟ- ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	15%	17%	20%	16%	21%	22%	27%	25%
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	27%	25%	30%	54%	25%	27%	25%	29%
ΑΔΙΑΝ. ΚΕΡΑΗ- ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ ΖΗΜΙΕΣ	-1%	-1%	-18%	-58%	-7%	-8%	-8%	-8%
ΜΕΣΟ.& ΜΑΚΡΟ. ΥΠΟΧ.& ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	18%	19%	11%	14%	16%	12%	13%	14%
ΜΕΣΟΜΑΚΡ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	16%	16%	8%	10%	11%	8%	11%	12%
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	3%	2%	3%	4%	5%	3%	2%	2%
ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	41%	41%	57%	73%	46%	47%	43%	40%
ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΕ ΤΡΑΠ.- ΔΟΣΕΙΣ Μ.ΔΑΝΕΙΩΝ	10%	9%	22%	33%	12%	12%	11%	10%
ΓΡΑΜ. ΠΛΗΡΩΤΕΑ- ΠΡΟΜ/ΤΕΣ- ΠΙΣΤΩΤΕΣ	17%	18%	19%	24%	22%	21%	19%	17%
ΜΕΡΙΣΜ.ΠΛΗΡΩΤ.- ΚΕΡΑΗ ΠΡΟΣ ΔΙΑΝΟΜΗ	3%	2%	1%	1%	1%	1%	2%	0%
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΜΕΤΟΧΩΝ-ΕΤΑΙΡΩΝ	6%	7%	11%	8%	3%	4%	2%	4%

ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	6%	5%	4%	7%	8%	8%	10%	9%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΚΑΘΑΡΕΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ΜΕΙΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	61%	63%	68%	67%	67%	67%	64%	63%
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	39%	37%	31%	33%	33%	33%	36%	37%
ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ & ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤ. ΕΣΟΔΑ	3%	3%	3%	4%	4%	5%	5%	5%
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙ ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	1%	2%	4%	9%	2%	1%	1%	1%
ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	33%	30%	53%	71%	31%	31%	35%	35%
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	8%	7%	-23%	-44%	4%	5%	5%	6%
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	1%	1%	2%	3%	4%	3%	3%	1%
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	3%	1%	4%	5%	5%	4%	2%	1%
ΑΠΟΣΒ. ΕΚΤΟΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	3%	5%	7%	6%	3%	3%	3%	3%
ΑΠΟΣΒ. ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	3%	5%	7%	6%	3%	3%	3%	3%

ΚΕΡΛΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	0%	7%	-25%	-45%	2%	4%	6%	5%
ΚΑΘΑΡΑ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	3%	4%	1%	1%	1%	2%	1%	0%
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	2%	3%	2%	-1%	1%	1%	0%	1%

Πίνακας 31:Ενοποιημένος Ισολογισμός Επιχειρήσεων κλάδου για τα έτη 2008-2015

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται αντιληπτό και κατανοητό ότι τα συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα ο κλάδος επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση.

- Συγκεκριμένα παρατηρούμε μια τεράστια μείωση στα **Καθαρά πάγια** του κλάδου το χρονικό διάστημα 2012-2013 με ποσοστό 33%.
- Ο **μηχανικός εξοπλισμός** του κλάδου παρατηρούμε ότι έχει μια συνεχόμενη μειωμένη πορεία πράγμα από το οποίο γίνεται αντιληπτό ότι δεν γίνονται επενδύσεις στον πάγιο μηχανολογικό εξοπλισμό του κλάδου.
- Τα **Αποθέματα** του κλάδου παρατηρούμε ότι έχουν μια συνεχόμενη αύξηση πράγμα το οποίο μπορεί να οφείλεται στην μείωση του όγκου των πωλήσεων
- Από την σκοπιά των **Απαιτήσεων** του κλάδου παρατηρούμε μια συνεχόμενη αύξηση του λογαριασμού πράγμα το οποίο μπορεί να οφείλεται στις καθυστερήσεις είσπραξης των απαιτήσεων από πελάτες
- Όσον αφορά το **Παθητικό** του κλάδου όπως προαναφέραμε και παραπάνω υπάρχει μια μεγάλη μείωση στα **Ίδια Κεφάλαια** με την μεγαλύτερη μείωση να εμφανίζεται στο χρονικό διάστημα του 2011 και το ποσό να φτάνει στο 12%. Στα επόμενα έτη παρατηρούμε ότι υπάρχει μια σχετική αύξηση του λογαριασμού.
- Στα **Αδιανέμητα Κέρδη – Συσσωρευμένες Ζημιές** παρατηρούμε το 2011 να ανέρχεται σε εξαιρετικά υψηλό αρνητικό ποσοστό των -58% γεγονός καθόλου ενθαρρυντικό για τον κλάδο.
- Όσο αφορά στις **Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις** του κλάδου παρατηρούμε ότι το 2009 ήταν σε υψηλό ποσοστό 19% και στα επόμενα έτη παρατηρείται μείωση σε αντίθεση με τις **Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις** στις οποίες παρατηρούμε το 2011 ιδιαίτερα σημαντική αύξηση στο ποσοστό των 73%.

- Τέλος στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων του κλάδου παρατηρούμε εξαιρετικά σημαντική μείωση στα **Κέρδη προ φόρων** το 2011 στο ποσό των -45% και στην συνέχεια ο κλάδος επανέρχεται σε φυσιολογική κατάσταση.

5.3.6 SWOT Ανάλυση κλάδου.

Η Ανάλυση SWOT είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται για την λεπτομερή ανάλυση τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης ή του κλάδου. Συγκεκριμένα μέσω της ανάλυσης SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) εξετάζονται τέσσερις δομές όπως τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες της επιχείρησης ή του κλάδου σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των ευκαιριών που υπάρχουν και των απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος προκειμένου να αξιολογηθεί η τωρινή κατάσταση της επιχείρησης ή του κλάδου με σκοπό να παρθούν οι σωστές αποφάσεις και να διαμορφωθεί η μελλοντική στρατηγική⁵⁹.

Δυνατά Σημεία Κλάδου:

- Η ίδια η φύση των **φαρμάκων** τα οποία είναι αντικατάστατα βάσει θεραπείας για τον άνθρωπο.
- Υψηλό **επίπεδο τεχνογνωσίας** για τα προϊόντα λόγω των συστηματικών επενδύσεων στον τομέα της Έρευνας και Ανάπτυξης.
- Λόγω της τεχνολογικής και θεσμικής εξέλιξης αναπτύσσονται **σύγχρονες παραγωγικές εγκαταστάσεις** και πρότυπα.
- **Εξειδικευμένο προσωπικό** με πολυετή εμπειρία στον τομέα της παραγωγής, του Marketing και Πωλήσεων Προϊόντων.
- **Ανεπτυγμένα δίκτυα διανομής Φαρμάκων** με ταχύτατη και ευρεία γεωγραφική κάλυψη των αναγκών (Φαρμακείων και Νοσοκομείων).

⁵⁹Harrison, Jeffrey P. *Essentials of Strategic Planning in Healthcare*. Health Administration Press, 2010.
https://www.kemel.gr/sites/default/files/files/1_swot_pestel_1.pdf

Αδύνατα Σημεία Κλάδου:

- Αδυναμία εγχώριας παραγωγής δραστικών ουσιών λόγω κόστους παραγωγής και εισαγωγή τους από το εξωτερικό.
- Ύπαρξη προκαθορισμένων τιμών βάση του νομοθετικού πλαισίου η οποία περιορίζει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του κλάδου.
- Σημαντικότερες-καθυστερήσεις πληρωμών από πλευράς του Δημοσίου προς τις Επιχειρήσεις
- Συνεχείς αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο και έλλειψη σταθερού θεσμικού πλαισίου στην λήψη αποφάσεων και στην έγκριση φαρμάκων.

Ευκαιρίες Κλάδου:

- Διεύρυνση της εξαγωγικής δραστηριότητας σε νέες χώρες.
- Ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας και την προώθηση νέων φαρμακευτικών προϊόντων.
- Κατοχύρωση και ενίσχυση νέων γενόσημων φαρμάκων στην εγχώρια αγορά.

Απειλές Κλάδου:

- Τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας στην αγορά με αποτέλεσμα τον περιορισμό και την υλοποίηση εμπορικών και επενδυτικών στόχων των επιχειρήσεων.
- Λόγω των μνημονιακών δεσμεύσεων μεγάλη περικοπή δαπανών στον τομέα της Υγείας.
- Συνεχόμενες ανατιμολογήσεις (μειώσεις τιμών) φαρμάκων.
- Δυσκολίες στην εύρεση άλλων πηγών χρηματοδότησης.
- Ανταγωνισμός μεταξύ ανόμοιων εταιρειών του κλάδου με πολύ χαμηλότερες και ανταγωνιστικές τιμές.
- Επιβολή υψηλών εκπτώσεων – αποζημιώσεων (rebates) των εταιρειών του κλάδου προς τα ασφαλιστικά ταμεία της χώρας.

Συμπεράσματα

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί η επίδραση της Οικονομικής Κρίσης στην πορεία και τα αποτελέσματα των Ελληνικών Φαρμακοβιομηχανιών το συγκεκριμένο διάστημα. Για τον λόγο αυτό εκτός των άλλων έγινε ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών Βιομηχανιών Φαρμάκων, για το χρονικό διάστημα 2008-2015. Σκοπός ήταν να μελετηθεί το εάν και κατά πόσο η Οικονομική κρίση επηρέασε τον κλάδο της Φαρμακοβιομηχανίας μελετώντας τα αποτελέσματα των Αριθμοδεικτών της Ρευστότητας, της Δραστηριότητας, της Αποδοτικότητας και της Κερδοφορίας για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Από τα παραπάνω κεφάλαια έγινε κατανοητό ότι η Οικονομική κρίση η οποία πλήττει την χώρα μας μέχρι και σήμερα βάσει των όρων του μνημονίου οι οποίοι έχουν συνταχθεί με το ΔΝΤ έχουν ως αποτέλεσμα την μείωση της δαπάνης. Ο κλάδος της Υγείας ήταν στο στόχαστρο με αποτέλεσμα τις συνεχείς μειώσεις των τιμών των Φαρμάκων καθώς και τα επικείμενα μέτρα του Rebate και του Clawback οδήγησαν τον κλάδο σε δραματική πτώση των πωλήσεων και επηρέασαν σημαντικά τα περιθώρια κερδοφορίας του.

Συγκεκριμένα με τα αποτελέσματα τα οποία παρουσιάστηκαν στο παραπάνω κεφάλαιο μπορούμε να κατανοήσουμε ότι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο κλάδος επήλθε σε τεράστια κάμψη ήταν το 2010-2012 λόγω των μέτρων που πάρθηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Δεν θα μπορούσαμε να μην αναφέρουμε ότι λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης και χρήσης των γενόσημων φαρμακευτικών σκευασμάτων από το Ελληνικό Δημόσιο Σύστημα

Υγείας, για να μπορέσει να μειώσει τις Δαπάνες του Τομέα, επέφερε μεγάλη ευκαιρία ανάπτυξης στον κλάδο για τις εταιρείες εκείνες οι οποίες ασχολούνται κυρίως με την παραγωγή γενόσημων Φαρμακευτικών Σκευασμάτων.

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι γενικά ο κλάδος των Ελληνικών Φαρμακοβιομηχανιών γνώρισε τεράστιο πλήγμα για το χρονικό διάστημα 2008-2015 και αυτό αποτυπώνεται στα αποτελέσματα των Αριθμοδεικτών της Ρευστότητας, Αποδοτικότητας, Δραστηριότητας και Διάρθρωσης Κεφαλαίου.

Βιβλιογραφία

Erol, M., Apak, S., Atmaca, M., & Öztürk, S. *Management measures to be taken for the enterprises in difficulty during times of global crisis: An empirical study*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2011.

Hannah, Bradby. *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Υγείας και της Ασθένειας*. Αθήνα: Πεδίο, 2010.

Harrison, Jeffrey P. *Essentials of Strategic Planning in Healthcare*. Health Administration Press, 2010.

Lianos Th, Papavasileiou A, Chatziandreou A. *Principles of Economic Theory*. 2010.

Nally, Joseph D. *Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals*. U.S.A.: Taylor & Francis Group, 2006.

Rosenthal U, Charles M, Hart P. *Coping With Crises: The Management of Disasters, Riots, and Terrorism*. Charles C Thomas Pub Ltd, 1989.

Sharpe, W.F. *A Simplified Model for Portfolio Analysis*, *Management Science*.1963.

Αυλωνίτης, Σταμάτης Α. *Στοιχεία ελέγχου και διασφάλισης ποιότητας*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Ίων, 2012.

Γκίκας, Δ. *Η Ανάλυση και οι χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων*. Αθήνα: Γ. Μπένου, 2002.

Δεμέτζος Κ, Τσαντίλη, Κακουλίδου Α, & Σκαλτσά Ε,. *Φαρμακευτική Νομοθεσία και Δεοντολογία*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2008.

Κυριακή, Χατζηραφαηλίδου. *Κλινικές Μελέτες Φαρμάκων*. Θεσσαλονίκη, 2017.

Μ.Κ., Σφακιανάκης. *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα : Εκδόσεις Έλλην, 1998.

Μπεζιρτζόγλου, Ευγενία. *Υγιεινή βιομηχανιών, τροφίμων και φαρμάκων*. Αθήνα: Δίσιγμα, 2010.

Τσακανίκας, Άγγελος, Θάνος Αθανασιάδης, και Γρηγόρης Παύλου. «Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016.» 2017.

Νικήτα Α. Νιάρχου, *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων* (Αθήνα:Σταμούλη, 2004)

Τζίμας Π, Το ημερολόγιο της κρίσης (Αθήνα:Μεταίχμιο, 2011)

Μπεζιρτζόγλου Ευγενία, Υγιεινή Βιομηχανιών, τροφίμων και φαρμάκων (Θεσσαλονίκη: Δίσιγμα, 2010)

Αληφαντής Γεώργιος, Λογιστικές Εργασίες Τέλους Χρήσεως (Αθήνα: Διπλογραφία, 2018)

Κουφάρης Κ. (2010). *Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές. Περιοδικό Χρήμα*, Ιανουάριος-Φεβρουάριος.

Λαδά - Χαντζοπούλου, Α., 1978. *Η δημόσια υγεία - περίθαλψη στην Ελλάδα: Ιστορική εξέλιξη, σημερινά προβλήματα*. Αθήνα: Σύγχρονα Θέματα.

Γκλεζάκος, Ν., «Εισαγωγή στην Ανάλυση της οικονομικής Κατάστασης των επιχειρήσεων», Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης, Οκτώβριος 2004, Αθήνα

Χαρδούβελης Γ.Α. (2009): «*Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας*», Eurobank EFG Economic Research: Η κρίση του 2007-2009: Τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές, Vol. 4, No 8.

Πασχαλίδης Αιμίλιος, «*Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, μελέτη πορείας μετοχής της εταιρείας TITAN A.E. κατά την τελευταία 9ετία*» Πτυχιακή Εργασία, Τ.Ε.Ι ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ, 2010

ΦΕΚ

1. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3249/2004. Όροι και προϋποθέσεις κυκλοφορίας ιδιωτικών ιδιοσκευασμάτων, για την διάθεση των οποίων «δεν απαιτείται ιατρική συνταγή» (κατηγορία ΜΗ.ΣΥ.ΦΑ.). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 94/Α/10-2-2004).
2. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 4472/2017. Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του Ν. 4387/2016, μέτρα εφαρμογής δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 74/Α/19-5-2017).
3. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3918/2011. Διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα υγείας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 31/2-3-2011).
4. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 5057/ 2010. Περί τροποποιήσεως ορισμένων άρθρων του Κεφαλαίου 27 «ΦΑΡΜΑΚΑ» της Α.Δ. 7/09 και 8/09». Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 380/01-04-2010).
5. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 4052/2012. Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας» και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α' 41/01-03-2012).
6. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 4093/2012. Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του Ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α 222/12-11-2012).
7. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 1460/2008. Διαδικασία και τρόπος απόδοσης του οφειλόμενου ποσού από τις φαρμακευτικές εταιρείες στους δικαιούχους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στους ασφαλισμένους του δημοσίου (Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου- ΟΠΑΔ) κατ' εφαρμογή των διατάξεων

της παρ. 3 του άρθρου 13 του ν. 3408/2005 (Α,272). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 1460/Β/24.07.2008).

8. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 3919/2011. Αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ Α' 32/2-3-2011).
9. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 681/2012. Μηχανισμός αυτόματων επιστροφών (Claw back). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 681/Β/8-3-2012).
10. Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ν. 785/2014. Ρύθμιση θεμάτων τιμολόγησης φαρμάκων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (ΦΕΚ 785/Β/16-01-2014).

Βιβλιογραφία από Διαδίκτυο

1. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2007, 18 July). In Wikipedia. Ανακτήθηκε στις 18 Ιουλίου 2007, από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%A5%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82
2. Prescription Drug. (2014, 21 December). In Wikipedia. Ανακτήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2014, από https://en.wikipedia.org/wiki/Prescription_drug
3. S. Kopp, «GMP Question and Answers», World Health Organization http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/quality_assurance/gmp/en/
4. Annex 2 WHO good manufacturing practices for pharmaceutical products: main principles, WHO Technical Report Series No. 986, 20, http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/quality_assurance/TRS986annex2.pdf?ua=1
5. Fotiadou Alexandra, «Διασφάλιση Ποιότητας Φαρμάκων», <https://sites.google.com/site/diasphalisepoiotespharmakon/>
6. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), Αναρτήθηκε στις 30/01/2018, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el#%CF%80%CF%8E%CF%82-%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF
7. Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων, <https://www.eof.gr/web/guest/organization>
8. Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων αναφορών πιθανολογούμενων ανεπιθύμητων ενεργειών φαρμάκων, http://www.adrreports.eu/el/medicines_in_EU.html
9. Ελληνικό Φάρμακο/Διπλώματα ευρεσιτεχνίας, <https://www.ellinikofarmako.gr/frequently-asked-questions/diplomata-euresitexnias/>
10. Πανελλήνια Ένωση Φαρμακοβιομηχανίας – Βιοϊσοδυναμία, <https://www.pef.gr/farmaka/bioisodynamia/>
11. Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων – Δελτία τύπου προϊόντων ανθρώπινης χρήσης, http://www.eof.gr/web/guest/home?p_p_id=62_INSTANCE_Cu81&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&62_INSTANCE_Cu81_struts_action=

[%2Fjournal_articles%2Fview&_62_INSTANCE_Cu81_groupId=12225&_62_INSTANCE_Cu81_articleId=88476&_62_INSTANCE_Cu81_version=1.0](#)

12. European Medicines Agency – Good manufacturing practice, <https://www.ema.europa.eu/human-regulatory/research-development/compliance/good-manufacturing-practice>
13. Ειρήνη Λαζοπούλου, «Τμήματα Επιχείρησης και Οικονομική Κρίση», Αναρτήθηκε στις 2 Ιουλίου 2011, <https://www.slideshare.net/eirlaz/ss-8183104>
14. Παπαθανασίου Άρης, «Lehman Brothers: Δέκα χρόνια από την χρεοκοπία που άλλαξε τον κόσμο», Times of Change, 15 Σεπ. 18, <http://www.thetoc.gr/oikonomia/article/lehman-brothers-deka-xronia-apo-tin-xreokopia-pou-allakse-ton-kosmo>
15. Βενιζέλος Βασίλης, «Τι σημαίνουν οι οικονομικοί όροι clawback και το rebate, για να καταλαβαίνουμε πως «παίζονται» τα πράγματα!», <http://glykouli.gr/12060/ti-simenoun-ikonomiki-ori-clawback-ke-rebate-gia-na-katalavenoume-pos-peizonte-ta-pragmata/>
16. «Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια Έκθεση 2011 του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ σελ.107-109: http://www.inegsee.gr/sitefiles/studies/EKTHESH_13.pdf

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πρόσθετο ποσό επιστροφής (rebate) που αντιστοιχεί στον όγκο πωλήσεων ανά φαρμακευτικό προϊόν για μια φαρμακοβιομηχανία	34
Πίνακας 2:Βασικές κατηγορίες και σκοπιές αναλυτών	38
Πίνακας 3:Αριθμοδείκτες Ρευστότητας.....	44
Πίνακας 4:Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας	45
Πίνακας 5:Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	46
Πίνακας 6:Αριθμοδείκτες Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας.....	46
Πίνακας 7: Αριθμοδείκτες Επενδύσεων	47
Πίνακας 8:Παραγωγικές Επιχειρήσεις Φαρμάκων	51
Πίνακας 9:Εισαγωγικές Επιχειρήσεις Φαρμάκων.....	53
Πίνακας 10:Διάγραμμα όγκου πωλήσεων φαρμάκων για τα έτη 2008-2015.....	54
Πίνακας 11: Πωλήσεις Φαρμάκων (σε συσκευασίες) 2008-2015	55
Πίνακας 12:Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη	56
Πίνακας 13: Ενοποιημένος ισολογισμός κλάδου και Αποτελέσματα χρήσης.....	62
Πίνακας 14: Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας.....	63
Πίνακας 15: Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας	64
Πίνακας 16:Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας	64
Πίνακας 17:Αριθμοδείκτης Ταχύτητας εισπράξεων απαιτήσεων	65
Πίνακας 18:Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού.....	66
Πίνακας 19:Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων.....	66
Πίνακας 20: Αριθμοδείκτης Ιδίων Προς Συνολικά.....	67
Πίνακας 21: Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων	68
Πίνακας 22: Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Ξένα κεφάλαια	68
Πίνακας 23: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Καθαρά πάγια	69
Πίνακας 24: Αριθμοδείκτης Κυκλοφορούν Ενεργητικό προς Σύνολο Υποχρεώσεων	70

Πίνακας 25: Αριθμοδείκτης Παγίων προς Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις.....	70
Πίνακας 26: Αριθμοδείκτης Μικτού Περιθωρίου	71
Πίνακας 27: Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου	72
Πίνακας 28: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων.....	73
Πίνακας 29: Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολούμενων Κεφαλαίων.....	73
Πίνακας 30: Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης.	74
Πίνακας 31:Ενοποιημένος Ισολογισμός Επιχειρήσεων κλάδου για τα έτη 2008-2015	78

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Φάσεις του Οικονομικού Κύκλου	24
Εικόνα 2: Δημόσια φαρμακευτική δαπάνη	35
Εικόνα 3: Διανομή Φαρμακευτικών Προϊόντων.....	49

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΣΔΟ.....	Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
ΠΟΥ.....	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
GMPs.....	Good Manufacturing Practices for Pharmaceuticals
ISO.....	International Standards Organization
ΕΜΕΑ.....	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων
ΕΟΦ.....	Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων
ΙΦΕΤ.....	Ινστιτούτο Φαρμακευτικής Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΦ.....	Εθνικής Φαρμακοβιομηχανίας
ΚΦ.....	Κρατικής Φαρμακαποθήκης
ΕΕ.....	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΑΕΠ.....	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΕΟΠΥ.....	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

	<p>Ερωτηματολόγιο. Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι μέρος της έρευνας που διεξάγεται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ με θέμα "Οικονομική πορεία και αποτελέσματα των Ελληνικών Φαρμακοβιομηχανιών για το διάστημα 2008 - 2015.</p> <p>Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας είναι η συλλογή στοιχείων σχετικά με τις μέχρι τώρα συνέπειες της οικονομικής κρίσης καθώς και την αντιμετώπισή της, εκ μέρους των ελληνικών φαρμακοβιομηχανιών για το διάστημα 2008 - 2015.</p> <p>Για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου δεν απαιτούνται περισσότερα από 10 λεπτά καθώς οι ερωτήσεις είναι πολλαπλής επιλογής. Θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι τα στοιχεία του ερωτηματολογίου είναι απολύτως εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για την στατιστική ανάλυση της παρούσης εργασίας.</p> <p>Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθειά σας καθώς και για τον χρόνο που διαθέσατε.</p> <p>Με εκτίμηση, Μπουντούρης Ηρακλής, Φοιτητής Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.</p>
	* Απαιτείται Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου *
Γενικά Στοιχεία.	
Φύλο *	
☐	Άντρας
☐	Γυναίκα
Εκπαίδευση *	
☐	Απόφοιτος Λυκείου / ΙΕΚ
☐	Απόφοιτος ΑΕΙ / ΤΕΙ
☐	Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος
☐	Κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος
Επαγγελματική Ιδιότητα (στην συγκεκριμένη επιχείρηση) *	
☐	Οικονομικός Διευθυντής Επιχείρησης
☐	Υπάλληλος Γραφείου
☐	Προϊστάμενος - Διευθυντής Λογιστηρίου
Εργασιακή εμπειρία (στην συγκεκριμένη επιχείρηση) *	
☐	< 3 ετών
☐	3 - 6 έτη
☐	7 - 10 έτη
☐	> 10 ετών
Άτομα τα οποία απασχολεί η επιχείρησή σας. *	

	51 - 150 εργαζόμενοι
	151 - 250 εργαζόμενοι
	10 - 50 εργαζόμενοι
	> 250 εργαζόμενοι
Κλάδος Φαρμακοβιομηχανίας.	
Στο πλαίσιο του «μνημονίου» το 2011 με τον Ν.3918/11 ορίστηκε “rebate” στις Φαρμακευτικές εταιρίες. Πως επηρέασε το συγκεκριμένο μέτρο την οικονομική σας οντότητα? *	
	Θετικά
	Αρνητικά
	Δεν επέφερε καμία αλλαγή
Στα πλαίσια του «μνημονίου» το 2012 με τον Ν.4025/12 ορίστηκε “clawback” στις Φαρμακευτικές εταιρίες καθώς επίσης και το κλιμακούμενο “rebate”. Πως επηρέασε το συγκεκριμένο μέτρο την οικονομική σας οντότητα? *	
	Θετικά
	Αρνητικά
	Δεν επέφερε καμία αλλαγή
Οι συνεχείς αλλαγές οι οποίες έγιναν στην τιμολόγηση των φαρμακευτικών σκευασμάτων για το διάστημα 2008-2015 θεωρείτε ότι επέφεραν: *	
	Θετικές αλλαγές στον κλάδο.
	Αρνητικές αλλαγές στον κλάδο.
Θεωρείτε ότι ο κλάδος της Βιομηχανίας Φαρμάκων επηρεάστηκε από την υφιστάμενη Οικονομική κρίση για το διάστημα 2008-2015? *	
	Έχει επηρεαστεί Θετικά.
	Έχει επηρεαστεί Αρνητικά.
	Δεν έχει επηρεαστεί.
Φαρμακευτική εταιρεία.	
Η επιχείρηση στην οποία εργάζεστε δίνει προτεραιότητα: *	
	Στην παραγωγή-πώληση προϊόντων στην εγχώρια αγορά.
	Στην παραγωγή-πώληση προϊόντων στο εξωτερικό.
	Στην παραγωγή “φασόν” προϊόντων.
Σε ότι αφορά στην τιμολογιακή πολιτική από πλευράς των “Προμηθευτών” θεωρείτε ότι οι τιμές που προμηθεύσασταν τις Πρώτες και Βοηθητικές Ύλες τα Υλικά Συσκευασίας καθώς και τα αναλώσιμα για την παραγωγική διαδικασία: *	
	Έχουν μειωθεί (εξαιτίας της κρίσης)
	Έχουν αυξηθεί (εξαιτίας της κρίσης)
	Δεν έχουν μεταβληθεί.
Σε ότι αφορά στον αριθμό των “Πελατών” της επιχείρησης στην οποία εργάζεστε διαπιστώνετε ότι για το διάστημα 2008-2015: *	
	Υπήρξε Αύξηση Πελατών
	Υπήρξε Αυξομείωση Πελατών
	Υπήρξε Μείωση Πελατών
	Δεν παρατηρείται σημαντική αλλαγή.
Οι ξαφνικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο καθώς και οι πολλές εξαγγελίες μέτρων έχουν επηρεάσει την επιχείρησή σας για το διάστημα 2008-2015? *	
	Ναι έχει επηρεαστεί Θετικά.
	Ναι έχει επηρεαστεί Αρνητικά.
	Δεν έχει επηρεαστεί σημαντικά.
Ενέργειες αντιμετώπισης της κρίσης.	

Η επιχείρησή σας για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προέκυψαν από την οικονομική κρίση έλαβε μέτρα όπως: *	
	Μειώσεις εξόδων.
	Μειώσεις μισθών προσωπικού.
	Μειώσεις τιμών προϊόντων/υπηρεσιών.
	Σύναψη δανείων.
	Απολύσεις προσωπικού.
Για το διάστημα 2008-2015 η επιχείρησή σας προέβη σε συγχωνεύσεις-εξαγορές με άλλες επιχειρήσεις? *	
	ΝΑΙ
	ΟΧΙ
Για να αντιμετωπίσει η επιχείρησή σας το δυσμενές οικονομικό κλίμα το διάστημα 2008-2015 έκανε σημαντικές αλλαγές - προσαρμογές: *	
	Στους βραχυπρόθεσμους στόχους της.
	Στους μακροπρόθεσμους στόχους της.
	Δέν χρειάστηκε να γίνουν σημαντικές αλλαγές - προσαρμογές.
Θεωρείτε ότι η Οικονομική κρίση βοήθησε - παρακίνησε την επιχείρησή σας να προχωρήσει σε δημιουργία νέων προϊόντων-υπηρεσιών? *	
	Ναι (Αύξηση γκάμας Προϊόντων-Υπηρεσιών)
	Όχι (Μείωση γκάμας Προϊόντων-Υπηρεσιών)
	Καμία μεταβολή.